

SUPLIMENTUL
DE LECTURĂ

Publicăm în avanpremieră proza scurtă *Porcul*, scrisă de Doris Lessing și inclusă în volumul *Povestiri africane*, în pregătire la Editura Polirom.

Citiți ÎN » PAGINILE 4-6

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂTA » EDIȚIA NAȚIONALĂ » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

ARTISTUL ASOCIAT

- Săptămîna 1 – Interviu
- Săptămîna 2 – Text de autor
- Săptămîna 3 – Criticii despre...
- Săptămîna 4 – Colegii de breaslă despre...

aprilie –
LUNA
AMARĂ

NR. 172 » 29 martie – 4 aprilie 2008 » Săptămînal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

CAMPANIA „ARTISTUL ASOCIAT” CONTINUĂ CU TRUPA LUNA AMARĂ

„În rockul românesc, dacă vrei să te riști, te riști singur“

O gală pașnică pentru cultura română

Adriana Gheorghe

Gala Premiilor Radio România Cultural de luni, 24 martie, anul de grație 2008, a oferit o fascinantă călătorie în timp. Scenografia generoasă a ezitat „modern” între indicile „culturi” ori „spectacolului” (jilțuri, lumînări aprinse, ghiwece cu flori) și „îndrăzneala” de inspirație disco-orientală (fum pompat semnificativ pe scenă, cortină din lurex auriu, lumini fucsia & oranj).

ÎN » PAGINA 3

Cursanții fericirii

Mihaela Michailov

Radu Afrim face din textul islandezului Thorvaldur Thorsteinsson, *And Björk, Of Course*, un spectacol a cărui vitalitate stă în abilitatea de a transforma fiecare fișă biografică a personajelor într-o lume la limita casabilului, o lume închisă care vrea disperat să se deschidă.

ÎN » PAGINA 7

» Au ieșit din underground, dar nu își doresc să fie o „trupă de stadion”. Nu sînt nici idoli, nici semizei. Nu cîntă pentru popor, ci pentru cei care vor să-i înțeleagă. „Luna Amară e o călătorie. Deloc solitară, doar solidară cu tine...”, cu tot ce ț-a rămas neînvinș, viu și liber.” Luna Amară sînt artiștii asociați ai „Suplimentului de cultură” în luna aprilie.

» „N-am cîntat și nu vom cînta niciodată pentru un partid politic, în campanie electorală. Am primit oferte și în 2004 și

am refuzat. A existat atunci o tentativă de colaborare cu Uniunea pentru Reconstrucția României, pentru că erau oameni tineri cu altfel de idei și necompromiși politic. Însă n-au rezistat”, declară membrii trupei Luna Amară.

Citiți interviul realizat de Anca Baraboi
ÎN » PAGINILE 8-9

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Jucătorul și arbitrul

Capătul ridicolului nu se mai întinde în fruntea statului român. Urmărind acțiunile președintelui, n-ai cum să nu te întrebzi pînă unde poate merge gluma. Căci gluma a devenit, de patru ani, politică de stat, ghiduşile născute în mintea unui om care se vrea jucător au devenit acte oficiale. Pe Traian Bănescu, îmi pare rău s-o spun, îl văd tot mai mult unul dintre acei oameni speciali care își au un loc binemeritat în emisiunea lui Dan Diaconescu de pe OTV. În schimb, deocamdată, dar foarte probabil încă cinci ani foarte lungi, domnia sa beneficiază de un loc călduț în prime-time-ul tuturor televiziunilor românești, care-i discută la sînge toate visele de peste noapte pe care le pune în practică în calitatea sa de președinte.

Marți, 25 martie, Traian Bănescu s-a trezit cu chef de a decora o serie de foste glorii sportive. Nici o problemă pînă aici. Însă, din pricina faptului că atunci cînd e vorba de cheful președintelui nici musca nu mai zboară-n Cotroceni, printre cei care au stat la rînd pentru decorații s-a aflat și un arbitru de fotbal. Nu unul oarecare. Ci un arbitru-actor, anume Alexandru Deaconu. Ce a făcut acest Alexandru Deaconu, arbitru de fotbal mediocru, care a ieșit în evidență pînă acum doar prin relațiile de cometrie pe care le are în fruntea FRF? A oprit în mod aproape scandalos meciul de fotbal Rapid-Steaua, pe motiv că a primit o brichetă în cap. Am scris în mod aproape scandalos, iar mulți vor sări, spunînd că, prin asemenea afirmație, susțin violența în fotbal. Nici vorbă. Scandalos nu e faptul că l-a oprit, ci că s-a străduit să facă un circ penibil, ciucindu-se la pămînt de la o lovitură primită cu cîteva secunde și cu cîțiva metri buni înainte, arătînd în mod evident, ca un actor prost de telenovelă, că nu bricheta l-a lovit cu forță, ci o idee: anume aceea că, făcînd pușcin, are șansa de a ajuta în mod jalnic o echipă să ajungă la milioanele din Liga Campionilor. Repet, modul în care a făcut-o e scandalos. Dar nu mai vreau să continui aici o discuție care a oboșit deja mass media vreme de peste o săptămînă.

Revin deci la decorarea acestui arbitru-actor de telenovelă. Cînd i-a prins la piept Ordinul Merit Sportiv Clasa a III-a, Traian Bănescu n-a acționat împotriva violenței pe stadioane. E greu de crezut că spectatorii care, o dată pe săptămînă, se transformă în brute iraționale vor suferi crize de conștiință cînd vor vedea că întreruperea unui meci se lasă cu decorații. E greu de crezut deci că nu vor mai zbura brichete spre capete decorate sau nedecorate, că galeriile adverse se vor îmbrățișa în timpul meciurilor în urma semnului dat de jucătorul-actor din fruntea țării, că violența verbală, condiție premergătoare și decisivă pentru violențele de orice alt tip, vor fi stopate de un președinte care, altfel, e un maestru al cuvintelor de mahala rostite pe scena publică. Nu, Traian Bănescu a avut chef să acționeze ca supporter al echipei Steaua, așa cum s-a declarat de nenumărate ori, și a acționat. Bașca judecata cu miros electoral, care smulge niște voturi de la Gigi și le duce către Traian: Steaua are cei mai mulți suporteri, care, fără doar și poate, vor fi recunosători președintelui pentru strădania de a le vîri în traistă trei puncte nemeritate.

Căci, în fapt, asta a realizat Traian Bănescu: miercuri, 26 martie, ar fi trebuit să se decidă de către o comisie a FRF faptul că Rapid pierde la masa verde meciul, dar, mai grav, că Steaua îl cîștigă cu 3-0. Or, prin această decizie, s-ar fi subliniat mai întîi faptul că Rapid e vinovat pentru organizarea deficitară, ceea ce e corect. Dar

ar mai fi stipulat și altceva decizia: că Steaua are meritul de a fi fost pe teren cînd arbitru a primit o brichetă în cap, că Steaua trebuie deci să cîștige cînd suporterii din tribună sînt violenți, chiar dacă pe teren a pierdut. Mesaj antiviolentă, într-adevăr. Dacă însuși președintele a considerat că arbitru a făcut bine întrerupînd meciul, ba chiar un bine aproape eroic, atunci de ce Comisia s-ar mai oboși să analizeze toate implicațiile? Traian Bănescu, alegînd ziua de marți pentru a-l decora pe Deaconu, s-a implicat practic într-un mod nerușinat într-o judecată ce ținea de competența (sau de incompetența) instanțelor fotbalistice, dovedindu-se doar un supporter interesat, nicidecum un președinte care vrea să stopeze violența pe stadioane.

Dar asta nu mai miră. Traian Bănescu ce comportă deja de foarte multă vreme ca și cum ar conduce un vas, nu o țară. Și, în funcție de interesele căpitanului, unii dintre mateloși sînt puși să spele puntea, alții sînt decorați. După cum îi tună domniei sale. Dacă mai adăugăm și faptul că, din cînd în cînd, i se năzare că ar fi atacat de pirați, în speță presa și celelalte partide, vedem în președintele nostru un căpitan blocat în visul său de marinar. Aștept vremea cînd, oboșit după călătoriile sale pe mări și pe țări, va poposi în garsoniera OTV pentru a-și recita memoriile.

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Autonomie sub pălărie (II)

Scriam săptămîna trecută despre liderii politici ai maghiarilor, care au profitat de ocazia declarării independenței provinciei Kosovo ca să mai apară prin ziare, pe la radiouri și televiziuni.

Scopul era, în mod evident, să le amintească alegătorilor maghiari că ei se luptă acolo, la Capitală, pentru drepturile etnicilor maghiari și că se vor mai lupta și în continuare. Cam așa mi-a sunat mie mesajul UDMR – de exemplu. Presupun că membrii UCM (Uniunea Civică a Maghiarilor) vor fi avînd un discurs complet diferit, în care spun că ei, nu UDMR, le vor obține autonomia, libertatea și așa mai departe...

Ce-i drept, politicienii maghiari nu practică un discurs naționalist agresiv, fiindcă nu e cazul. Au mai mult fler decît mulți politicieni români. Asta se vede și din degingolada PRM. Politicienii maghiari nu vor conflicte etnice. Nu vor nici o nouă Regiune Autonomă Maghiară. Ei știu foarte bine că inde-

administrativă? Cit de multă? Ar dori ca județele majoritar maghiare să aibă un buget propriu și să se autoadministreze, ca să nu mai fie legate financiar de București? Se pare că nu. Județele Harghita și Covasna sînt printre cele mai sărace zone din România și primesc de la bugetul de stat mai mult decît dau. Cu alte cuvinte, o autonomie completă le-ar face mai sărace decît sînt.

Atunci, poate, altceva. Ce altceva? Dreptul de a folosi limba maghiară în administrație? Există. Școli în limba maghiară? Există – și în maghiară, și în germană, și în sîrbă, ș.c.l. Dreptul de a arboră drapelul maghiar? S-a arborat în fiecare an, fără să se nască proteste sau scandaluri – altele decît cele de la PRM.

A existat un parlament maghiar care a spus totuși ceva în plus: a făcut o analogie cu autonomia de care s-au bucurat vreme de 700 de ani sașii din Siebenbürger în Transilvania medievală și modernă. Analogia era un pic forțată, fiindcă în cazul sașilor era vorba de perpetuarea unui *status quo*, de anumite drepturi de proprietate asupra teritoriilor și de un alt sistem de relații sociale și politice. Nu era un model viabil azi, dar însemna totuși ceva: un termen de comparație, o idee de la care se putea porni o discuție – probabil fără finalitate, dar măcar atractivă.

În paranteză fie spus, aici ar fi avut un os de ros și naționalistii români, care ar fi putut contraface – nu tocmai la subiect, dar eficient –, explicînd cum au rămas sașii fără acea autonomie. Administrația care i-a subordonat complet și i-a despuiat de drepturile deținute vreme de șapte secole (inclusiv acela de a-și folosi limba) a fost tocmai administrația maghiară din perioada dualismului austro-ungar – cea mai proastă administrație din istoria modernă a Europei Centrale. Dar nimeni nu părea interesat de ceva atît de concret, așa că replica a pierit în vacarmul celorlalte explicații ce nu explicau nimic.

Și lucrurile sînt atît de simple! Oamenii aia, politicienii UDMR, și-au amintit că au un electorat captiv. Între timp a apărut și UCM, iar electoratul nu mai e atît de captiv, fiindcă are de ales chiar în sinul comunității. Așa că vor... vor ceva acolo, să se vadă. Nici ei nu știu ce. Oric. Fie și ceva ce au deja, numai să pară că li s-a dat, nu li s-a luat. Ar fi un fel de decorație, de acoladă, o dovadă a faptului că au luptat pentru drepturile etnicilor maghiari și, deci, merită să fie votați de etnicii maghiari.

Vor, în fine, vorba lui Caragiale, ce li se cuvinte după o luptă de atîta vreme, ceea ce merită în orașul ăsta de gogomani, unde sînt cei d-întîi... între frunțiișii politici. „Vreau... mandatul de deputat, iată ce vreau: nimic altceva! Nimic! Nimic!”. Asta zicea Cațavencu, asta zic și politicienii maghiari – și tot asta zic, în alte contexte, și politicienii români. Iar noi, fără deosebire de naționalitate, îi mai credem patru ani.

CITIȚI ȘĂPTĂMÎNA VIITOARE ÎN OBSERVATOR CULTURAL

- » *Eveniment: Cine sînt cîștigătorii premiilor revistei Observator cultural? Relatare de la Gala organizată la Teatrul Odeon, interviuri cu premianții, imagini de la festivitate.*
- » *Eveniment: Cum te fac premiant ultimii șapte ani de-acasă. Neculai Constantin Munteanu obține Premiul special al revistei Observator cultural*
- » *Istorie literară: Paul Cernat comentează Avangarda românească în arhivele Siguranței, carte apărută în colecția „Istorii subterane”, coordonată de Stelian Tănase*
- » *Film: Provocarea lui Radu Gabrea – patru cronici, patru perspective despre premiera filmului Cocoșul decapitat*

pendența unui Ținut Secuiesc ar fi problematică și nu foarte utilă – nici pentru etnicii maghiari, nici pentru parlamentarii maghiari, dedați la deliciile traiului de Capitală. Și-atunci ce vor? Ce problemă etnică trebuie rezolvată? Numai discutînd putem afla. Așadar, s-a discutat. La televizor, unde altunde?

Politicienii maghiari au vorbit despre necesitatea autonomiei Ținutului Secuiesc – sau a maghiarilor, că n-au fost foarte clari. Subliniau mereu, cu un ton concesiv, „autonomie, nu independență, ca în Kosovo!”. De cealaltă parte, naționalistii noștri urlau că de fapt ungurii vor tocmai independența, vor să ne ia Ardealul, cum au luat și albanezii regiunea Kosovo. Unui om obișnuit i-ar veni greu să creadă că o discuție în care se repetă două idei poate dura mai mult de zece minute. Au fost ore și ore de emisie...

Dar la un moment dat cineva, nu țin minte cine, dar care nu pricepuse regulile jocului de-a nimicul, a întrebare ce înseamnă concret autonomia pretinsă de politicienii maghiari. Autonomie administrativă?

Păi, ea există – în măsura în care o au toate județele din România. Mai multă autonomie

**A FOST BINE
ȘI FRUMOS**

N-a fost tineret să deranjeze, cu mici excepții. Nici n-a fost multă lume. Marea majoritate a celor prezenți în sală s-au ridicat la un moment dat să ia cite un premiu. Și, în general, totul a fost bine și frumos. Și pașnic.

ordinea de zi

LAUREAȚII

- **Teatru:** Andrei Șerban, pentru spectacolul *Unchiul Vanja* după Cehov, montat la Teatrul Maghiar din Cluj.
- **Film:** Cristian Mungiu pentru *432*.
- **Poezie:** Ruxandra Cesereanu și Andrei Codrescu, pentru volumul *Submarinul iertat* (Editura Brumar).
- **Proză:** Ioan Lăcustă, pentru romanul *Luminare* (Editura Polirom).
- **Muzică:** Harpistul Ion Ivan Roncea.
- **Arte plastice:** Sorin Dumitrescu.
- **Jurnalism cultural scris, televizat și virtual:** revista „Cultura”, „Jurnalul Cultural” de la TVR Cultural și site-ul CineMagia.ro.
- **Premiul „Lux Mundi”:** Matei Vișniec, pentru „integrarea dramaturgiei românești în discursul teatral European”.
- **Premiul de excelență:** Radu Beligan.

A FOST GALA PREMIILOR RADIO ROMÂNIA CULTURAL, EDIȚIA CU NUMĂRUL 8. LA ODEON.

O gală pașnică pentru cultura română

Nu știu despre ceilalți ani și celelalte ediții (au fost, tot ce se poate, identice), dar Gala de luni, 24 martie, ane de grație 2008, a oferit o fascinantă călătorie în timp (unde va pe la începutul anilor '90). Scenografia generoasă a ezitat „modern” între indiciile „culturii” ori „spectacolului” (jilțuri, lumânări aprinse, ghivece cu flori) și „îndrăzneala” de inspirație disco-orientală (fum pompăt semnificativ pe scenă, cortină din lăcș aurii, lumini fucsia & oranj).

Adriana Gheorghie

Discursul prezentatorilor Galei (altfel fermecător actor Victor Rebengiu și grațioasa actriță Ilinca Goia) a reușit să se conserve în parametrii „discursului oficial din toate timpurile”, poate cu mici tușe PR-istice de început de secol 21, dar și acestea discrete. Și ca în alte vremuri, ca întotdeauna, de fapt, marele mecanism impresionant de kitsch și de prăfuit a înghițit perfect micile fisuri o-menești sau autentice sau și una și alta, de tipul unui „ups” scăpat neglijent de prezentatoare, până la discursul pur și simplu emoționant ținut la final de actorul Radu Beligan, onorat cu premiul de excelență. A existat și o mare fisură: nominalizările și premierile au amestecat tulburător mainstream-ul cu opțiuni juste. Au fost nominalizați Marius Ianuș și Andrei Codrescu & Ruxandra Cesereanu

(au câștigat aceștia din urmă), a fost nominalizat (și a și câștigat) romanul *Luminare* al lui Ioan Lăcustă (și n-a fost nominalizat *Orbitorul 3* al lui Cărtărescu), a câștigat Andrei Șerban, a câștigat Sorin Dumitrescu.

Au lipsit artele „alternative” vizuale și dansul contemporan

N-a fost tineret să deranjeze, cu mici excepții. Nici n-a fost multă lume. Marea majoritate a celor prezenți în sală s-au ridicat la un moment dat să ia cite un premiu. Și, în general, totul a fost bine și frumos. Și pașnic. A stat el, colegul Bogdan-Alexandru Stănescu pe același rînd și relativ aproape de mai vechiul său partener de polemici, Mihai Iovănel de la câștigătoare „Cultura”... Și ce dacă Daniel Cris-tea-Enache, critic literar, stătea strategic între cei doi, tot nu e puțin lucru.

Nu prea s-a ris (poate, puțin, cînd a început să danseze, netam-nesam, pe colțul scenei, duo-ul Monica Petrică & Răzvan Mazilu, ca în sufrageria plină a mamei cînd odrasla e chemată să arate repede și înghesuit ce știe să facă mai bine, deși această perspectivă asupra situației ar putea fi chiar salvatoare). S-a mai aplaudat sporadic. La mesajele scurte, la obiect și de mare bun-simț ale câștigătorilor absenți: Andrei Codrescu (mesaj scris, citit de Victor Rebengiu, putea fi mai lung totuși) și Cristian Mungiu (mesaj video, concis, perfect).

Ritmul serii (alert, ok) a fost nuanțat de Trio Contraste (care a cîntat de la Mozart pînă la compoziții marca Johnny Răducanu, oferind momente delectabile dacă și numai dacă reușea să faci abstracție de beția de lumini, culori și obiecte), dar și de fumul fără-de-care-nu-se-poate-spectacol-pe-scenale-patriei.

Au lipsit, și în stilul ăsta vor tot lipsi, artele „alternative” vizuale (ca distincte de cele plastice) și dansul contemporan. Deși radioul cu pricina era cit pe ce să mă inducă în eroare, două emisiuni în special îmi lăseseră gresita impresie de adevărate la ce se întîmplă cu adevărat în cultură.

De prospețime și spirit critic. „Timpul prezent” realizată de Elena Vlădăreanu și „Vorba de cultură” realizată de Ema Stere și Atilla Vizauer (pe acestea le mai ascult eu, or mai fi). Noroc cu galele. Mai trezesc omul la realitate după ce-și face tot soiul de impresii ascultînd radioul.

Un lucru îmi scapă definitiv. Cum se poate ca domnul Atilla Vizauer, care nu

doar a invitat coregrafi de dans contemporan la emisiunea amintită, ci a reușit performanța unică pînă acum în România (pentru un post de radio) de a contribui la realizarea unui performance de dans live la radio (concept: Ion Dumitrescu), să fie același cu Atilla Vizauer care a semnat regia Galei?

SUPLIMENTUL LUI JUP

„Suplimentul de cultură” vă prezintă un fragment din volumul *Povestiri africane* de Doris Lessing, laureata Premiului Nobel pentru Literatură pe 2007, în curs de apariție la Editura Polirom. Este vorba despre povestirea *Porcul*. Traducerea îi aparține Irinei Horea.

» Doris Lessing (n. 1919) a debutat în 1949 cu *The Grass Is Singing*. Între 1951 și 1959 publică ciclul *Children of Violence*, apoi *Golden Notebook* (1962). În anii '70 apar romanele „despre spațiul interior”: *Briefing for a Descent into Hell* (1971), *Memoirs of a Survivor* (1974), urmate de *The Fifth Child* (1988), *Love Again* (1996) și *Ben, in the World* (2000). De-a lungul impresionantei sale cariere a fost distinsă cu cele mai prestigioase premii literare din Europa, culminând cu decernarea Premiului Nobel în 2007, an în care vede lumina tiparului ultimul său roman, *The Cleft*.

Porcul – o „povestire

INTR-O SIMBĂTĂ seara, pe la asfințitul soarelui, fermierul își plăti muncitorii. De obicei, la ceasul când termina această treabă, era aproape întotdeauna întuneric, iar din ușa bucătăriei, unde aflau felinarul, zăbrele de lumină galbenă coborau treptele, traversau poteca și se opreau pe copaci și pe fețele negre de dedesubt.

În această simbătă, în loc să se răspândească, așa cum obișnuiau să facă după ce-și primeau banii, oamenii se retraseră puțin în umbra frunzișului, sporovăind între ei ca să le treacă timpul. Când a fost plătit și ultimul muncitor, fermierul spuse:

— Chemați femeile și copiii. Toată tabăra să fie aici.

Vătaful, care stătuse tot timpul lângă masă strigând nume, ieși în față și repetă ordinul. Dar cu o voce indiferentă, formală, căci toate acestea se mai întâmplaseră și înainte, în fiecare an de la o vreme încoace. În spate, mulțimea începu să se miște supusă când apărură femeile de sub copacii unde așteptaseră pînă atunci; și razele felinarului descoperău aici o fustă umflată, colorată o brătară de cupru sau o broboadă viu colorată.

Pe toate aceste chipuri vag luminate se citea acum speranța că în curînd ritualul se va termina și se vor putea deci întoarce la colibe și la focurile lor. Se îngheșură mai aproape fără să li se mai spună.

Fermierul începu să vorbească, gîndindu-se în acest timp la pămînturile lui care se întindeau peste tot în jur, nevăzute în întuneric, dar trimițînd o dată cu vîntul un foșnet șoptit ca murmurul mării; cu toate că le vorbise de aceea ori înainte și o făcea și acum, cu o doză de cinism, știind că era o pierdere de vreme, vocea lui căpătă o notă de poruncă și chiar de minie cînd își aminti cît de frumoase arătau în bătaia soarelui acele cîmpuri cu plante tinere și viguroase.

Necazul era că în fiecare an, noaptea de noapte, miini negre smulgeau știuleții de pe tulpini, saci întregi de știuleți, și niciodată nu-i putea prinde pe hoți. Dimineața vedea urmele tălpilor desculți în țărina dintre rînduri. Încease totul: îi avertizase, îi amenințase, le micșorase rațiile, ba chiar amendase întreaga tabără – zadarnic însă. Cîmpurile care se aflau în preajma colibelor erau prădate de recoltă, și cînd culegătorii își aduceau poverile, fiecare știa că va fi mai puțin decît era de așteptat să fie.

Și dacă toți știau, de ce mai era nevoie, pentru a cita oară, de toată această mascaradă? Asta era întrebarea pe care o citea fermierul pe chipurile din fața lui; chi-

puri politicoase, care se răsuceau ba într-o parte, ba în alta, trupuri cuprinse de nerăbdare, picioare neastimpărate. Oamenii nu se gîndeau decît la colibe lor și la mîncarea caldă ce-i aștepta acasă. Polițea plină de înțelepciune, condescendența aproape cu care era tratat îl infuriă pe fermier; și se opri în mijlocul unei fraze, izbînd cu pumnul în masă, încît chipurile se întoarseră spre el și picioarele se astîmpărară.

— Jonas! strigă fermierul.

În conul de lumină păși un bărbat înalt, între două vîrste, cu o față blindă. Dar acum privirea îi era întunecată. Fermierul i-o surprinse și se pregăti să-l înfrunte. Omul așa lucra de mulți ani la fermă. Un pezevenghi bătrîn, cum îi spunea fermierul, cu afețiune însă; ținea la el, erau împreună doar de atîta vreme. Jumătate din an Jonas îndeplinea munci ocazionale: scotea apă pentru grădina, tăbăcea piei, cosea iarbă. Dar cînd se apropia vremea înșămîntatului, devenea un om important.

— Jonas, vino aici, repetă fermierul și luă pușca de calibru 33 pe care o ținuse pînă atunci rezemată de scaun.

În anotimpul ploios, Jonas își petrecea zilele dormind în coliba lui, iar noaptea, pînă la ivirea zorilor reci, păzea cîmpurile de porcii și bărbătușii care atacau plantele tinere. Într-o singură noapte, o turmă de porci putea devasta întregi de pămînt. Jonas luă pușca, o salută, cîntărindu-i pe braț greutatea devenită familiară. Și totuși, parcă nu-l prea trăgea inima.

— Anul ăsta, Jonas, vei împușca tot ce vezi –

înțeles?

— Da, stăpîne.

— Tot ce-o fi – bărbătuș, maimuță, porc. Și tot ce se face auzit. Nu stai să te uiți. Cum auzi un zgomot, tragi.

Printre cei care ascultau se produse foială și se iscară murmure de protest.

— Și dacă se arată a fi un porc de om, atunci cu atît mai rău. Pe pămînturile mele nu-i loc pentru porci, de nici un fel.

Jonas nu spuse nimic, dar se întoarse spre ceilalți, țînd stîngerii pușca pe brat, cerîndu-le parcă să nu-l învinovătească.

— Puteți pleca, spuse fermierul drept încheiere. După o clipă, spațiul din fața lui era gol, și nu se mai auzi decît lipăitul pașilor desculți dibuind prin

întuneric drumul de-a lungul potecilor, și frînturi de vorbă din ce în ce mai mînoase. Jonas rămase lîngă el.

— Ei bine, Jonas?

— Anul ăsta nu vreau să trag.

Fermierul aștepta o explicație. Nu îl neliniștea ordi-
dinul pe care-l dăduse. În toți anii aștia de cînd conducea ferma, încă nimeni nu fusese împușcat, deși în fiecare sezon șirurile de porumb erau bîntuite de hoți, și în fiecare noapte Jonas ieșea cu pușca. Nu făcea decît să strige sau să tragă în aer ca să-i înșăpăiminte pe musafirii nepoștiți. Numai cînd se iveau zorile trăgea în ceea ce putea vedea. Totul era o cacialmă. Ameni-
țarea poate că speria și alunga pe cîțiva dintre cei mai timizi; dar, ca de obicei, ambele părți știau prea bine că era o cacialmă. Știuleții dispăreau; și nimic nu putea schimba situația.

— Da' de ce nu? vru să știe în cele din urmă fermierul.

— Din cauza nevesti-mi. V-am mai spus despre asta și înainte, vorbi Jonas în dialect.

— Aha, nevastă-ta!

Fermierul își amintea acum. Jonas era de modă veche. Avea două neveste, una bătrînă, care-i născuse cîțiva copii, și una tînără, care-i dădea multă bătaie cap. Anul trecut, cînd soția cea tînără de-abia venise, el refuzase această slujbă care l-ar fi înținat toată noaptea departe de casă.

— Și ziua ce cusur are? întrebă fermierul cu o bună dispoziție poznașă, la fel cum întrebase și cu un an în urmă. Se ridică și se pregăti să intre în casă.

Jonas nu răspunde. Nu-i plăcea să fie numit paznic oficial împotriva jafului comis de cei din neamul lui, dar nu asta era lucrul cel mai important, pentru că niciodată nu-i trecuse prin minte să îndeplinească ordi-
dinul întocmit. Însă ce i se cerea acum era prea de tot. Adevărul e că îmbătrînea și dorea să-și petreacă și el noaptea în tîhnă, în propria-i colibă, în loc să bată hațșurile. Nu-i plăcuse defel nici anul trecut, numai că între timp lucrurile se înrăutățiseră. Cînd el nu era acasă, un bărbat mai tînăr o vizita pe tînăra și frumusea lui nevastă.

O dată, disperat, înșfăcase o bită să o lovească; pe urmă o aruncase. El era bătrîn iar celălalt tînăr, și bătînd-o pe ea, nu și-ar fi tîmăduit durerea din inimă. Altă dată, venise la stăpînul său ca să discute cu el situația, ca de la bărbat la bărbat; dar fermierul refuzase

Două cazuri de „brichetare” a realității

Ediliile Bucureștiului s-au apucat să ia de coadă toate potențialele europene de pe „traseul NATO”. Cîinii au fost strînși în padocuri de a căror lipsă se plîngeau pînă mai ieri. Drumurile trebuie să fie curate și să nu stînjească vederea mai-marilor planetei! Poate că, în înțelepciunea lor, organizatorii summit-ului care ne va minca actualitățile vreo două săptămîni s-au gîndit că unii șefi de state, mari amatori de sporturi în aer liber, vor confunda celebrele biluțe de cîine cu mingile de golf. Este, evident, o binevenită măsură de securitate, dat fiind că ei ar fi fost, astfel, tentați să iasă din cordonul oficial-omibilibal de sepeștiți cu

croșele în mîini. Decizia de „decanificare” a bulevardelor a survenit taman într-un moment în care „Evenimentul zilei” a lansat o campanie de presă prin care vrea să semnalizeze problema cîinilor vagabonzi. Este prima punere în practică, într-un hal și-un ham de concret nemişcînt pînă acum, a celebrei ziceri: „Cîinii latră, caravana trece”.

Ceva similar se petrece, tot în aceste zile fierbinți, și în fotbalul românesc. Nu este nici o aluzie la tradiționalii „cîini roșii”. În poveste e vorba de o iluzie cu care încearcă, pe la diverse talk-show-uri, să ne hrănească domnul George Copos și cîțiva dintre angajații domniei sale de la clubul

Rapid. Anume, aceea că aruncarea celebrilor brichete în teren la meciul cu Steaua nu e o problemă organizatorică a clubului... organizator. În bunul spirit românesc, litera legii a ajuns, și în acest caz, doar o gaură de vierme prin care te poți strecura spre o infinitate de dimensiuni. Evident, spre cele care îți convin! Cînd scriu aceste rînduri, pe televizor au loc transmisiile în direct de la Comisia de Disciplină a Ligii Profesioniste de Fotbal. Acolo am putut vedea, ca într-un film de Kusturica, trecerea spre judecată a alaiurilor împriunate. Pe podium au trecut și domni Copos și Becali, și președinții de club, și cîțiva jucători de la cele două

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

echipe. Nu am găsit covorul roșu de la Cannes sau de la Hollywood, dar, dacă se va ajunge la rejudecare, s-ar putea să-i dea prin cap cui-va să-l aștearnă. Evident, de la vesela reuniune nu putea să lipsească, precum – vorba cui-va – virgula dintre subiect și predicat, o mină de fani. Care fani s-au luat la harță cu jandarmii, pe motiv de bannere. Am așteptat în zadar aparițiile spectaculoase ale unor cerșetori care să-i atace frontal pe cei doi patroni, precum și pe cele ale unor bocadoare sau ale unor „grataragii”, care să pună de-un mic în fața Ligii.

În nici unul dintre cele două cazuri problema nu stă „în tribune”. Dacă primării și-ar fi făcut treaba, nu ar mai fi transpirat, astăzi, să ascundă prin coșterete improvizate patrupedele Bucureștiului. Dacă organizatorii meciului-scandal ar fi luat măsurile de securitate cuvenite și s-ar fi abținut de la ieșiri spectaculoase în decor, nu am fi asistat la averse de brichete și scuipați la moderat. Așa, sîntem singura nație din Europa care poate omologa, fără nici un fel de problemă, un nou produs cultural: bricheta cu aripi și cap de cîine.

africană“ de Doris Lessing

să facă ceva. Și într-adevăr, ce ar fi putut face? Acum, fierul îi repetă ceea ce-i spusese și atunci, vorbindu-i de pe treptele bucătăriei, și când se întoarse să intre, ridică felinarul cu o mână deasupra umărului, astfel încât razele de lumină se legănau peste tușurii:

— Nu vreau să aud nimic despre nevasta ta, Jonas. Tu singur trebuie să ai grijă de ea. Și dacă nu ești prea bătrîn ca să-ți iei o nevastă tînă, atunci nu ești nici pentru viitoare. Ai să iei pușca și anul ăsta, ca de obicei. Noapte bună.

Și intră, lăsînd grădina cu potecile înecate în beznă. Jonas rămase pe loc, așteptînd să i se obișnuiască ochii cu întunericul, și porni în josul poteci, dibuindu-și drumul după pietrele desprinse care i se mișcau sub tălpi.

Încă nu mîncase, însă cînd ajunse în apropierea taberei, simți că nu poate merge mai departe. Se opri și privi la măruntel colibe care se profilau negre în plîpîrea focurilor de gătit aprinse, și care trimiteau în sus nori mișcători de fum luminos. Acolo era și coliba lui, o vedea, o mică formă conică. Acolo erau nevestele lui, așteptîndu-l cu mîncarea gătită, numai bună de pus în farfurie.

Dar el nu avea chef să mînce. Simțea că nu putea îndura să intre și să dea ochii cu nevasta lui cea bătrînă, care-l batjocorea cu vorba, și nici cu cea tînă, care-i răspundea supusă, dar îl batjocorea cu fapta. Era amărît și frămîntat, rupt de prietenii lui care se pregăteau să-și petreacă seara în jurul focurilor, pentru că privirile lor îl acuzau că-i trădă. Gelozia chinătoare ce-l rodea de atîta vreme devenise acum o rană veche, și-l dură ca orice rană veche înainte de ploaie.

Nu vroia să iasă pe cîmp, nici să stea cocoțat pînă înțepnea într-una din micile hercule construite pe stîlpi înalți drept platformă de tragere la colturile fiecărui teren, și nici se plimbe în întineric prin hățîșul ostil. Totuși, în noaptea aceea o porni ca de obicei în lungă sa veghe, fără să mai mînce.

Dar a doua noapte nu se mai duse; nici în a treia și nici în

cele care au urmat. Zăcea toată ziua pe pătura, moțînd în soare, tot răsucindu-se de pe o parte pe alta, ca și cînd razele fierbinți i-ar fi putut arde și preface în cenușă durerea din inimă. La lăsatul serii, își lua cîna cu mult înainte de a ieși cu pușca. Apoi se rezema de un copac în apropierea taberei; chiar așa, la o aruncătură de băț de propria sa colibă, rămînd acolo ore întregi, veghînd în tăcere.

Se simțea amorțit și abătut. Stătea acolo fără nici un rost. Ca și cînd picioarele lui refuzau porunca de a se depărta de acel loc. Toată săptămîna cîmpurile au zăcut nepăzite, iar dacă animalele sălbatice prădau plantele tinere, îi păsa prea puțin... Părea să trăiască doar ca să stea noaptea și să-și vegheze coliba. Nu-și îngăduia să se gîndească la ce se petrecea înăuntru. Veghea doar, pînă cînd focurile se stingeau și frigul cobora în desîș, iar el era att de înțepenit, încît atunci cînd ajungea acasă la răsăritul soarelui, arăta vîlăguit ca după o noapte întregă de umblat.

Simbata următoare urma să se facă o petrecere. Ar fi putut să ceară voie să participe și el, dacă ar fi vrut, dar la apusul soarelui se porni la drum ca de obicei și își dădu seama că soția lui era încîntată că-l vede plecînd.

Lipindu-și spatele de trunchiul copacului ce-i oferea rezem în fiecare seară, și țînd pușca de-a lungul pieptului, își pironi cu încăpătînire ochii pe forma întunecată a colibei, și revăzu în minte chipul tinerei lui neveste.

Acum își îngădui să se gîndească mai stăruitor la el și la multe lucruri asemănătoare. Își aminti de tînărul acela, așa cum îl zărise doar cu cîteva zile în urmă, aplecîndu-se peste fată cînd îngenunchese că să piseze grăunțele, și rîzînd cu ea; își aminti apoi cum îl priviseră amîndoi tresărînd, chipurile lor golindu-se de orice expresie cînd îl văzuseră apropiindu-se de ei.

Continuare în » PAGINA 6

DESPRE VOLUMUL POVESTIRI AFRICANE

Africa de Sud văzută prin ochii unei fetițe albe de origine engleză. Relațiile complicate dintre albi și negri, dintre stăpîni și sclavi, în care fiecare este, deopotrivă, exploataorul și victima celuilalt. Mai mult decît un text literar marcat de amprenta copilăriei lui Doris Lessing, colecția ei de povestiri africane este un adevărat document antropologic, pentru că scurtele narațiuni nu sînt altceva decît variațiuni fictive pe aceeași temă inspirată dintr-o realitate istorică: sentimentul covîșitor de dezrădăcinare al albilor colonizatori și existența tragică a negrilor ce nu pot depăși condiția de simple instrumente – ce-i drept, indispensabile – pe plantațiile acestora. Două universuri diametral opuse ce nu trăiesc pașnic decît dincolo de rețina împăciuitoare a copilei a cărei voce, adesea critică mai ales la adresa „lumii albe”, ajunge pînă la noi într-un șir de povestiri cu adevărat impresionante.

Tristul destin al unui ziar

Ziarele sînt ca și oamenii care le fac sau a căror viață e împăturită între paginile lor.

Unele au o soartă bună, altele au un destin tragic sau măcar trist. Au perioade de mîrire și decădere ori sînt reînscute artificial de așa-zii gazetari care, asemenea unor oameni ajunși sus prin jocul ironic al întîmplării, își închipuie că sîngele li se înalbăstrește pe loc, doar însușindu-și un blazon vechi și de viță aleasă.

Este în istoria presei de la noi un ziar despre care am mai relatat și în edițiile anterioare ale „damei gazetiere”. „Curierul de Iași” a avut o istorie scurtă, dar importantă. A apărut la 31

martie 1868 și chiar acum, în timp ce scriu, realizez că la două zile după ce articolul de față va apărea se vor împlini 140 de ani de cînd primul număr al său ieșea, pare-se că din Tipografia Societății Junimea. Oricum, e cert că ziarul se afla în 1870 – cum consemnează și Dicționarul Literaturii Române (ediția coordonată de ieșeanul Remus Zăstroiu) – sub influența Junimii. Nume mari își leagă biografia de aceea a „Curierului de Iași”. Din comitetul de redacție al gazetei a făcut parte la un moment dat marele A.D. Xenopol. Apărut la întii săptămînal, apoi în două,

respectiv în trei zile ale săptămîinii, publica nuvele ale unor scriitori importanți – Nicolae Gane, I. Negruzzi, Slavici –, cronici de teatru, relatări de la ședințele Junimii.

Dar perioada de strălucire a „Curierului de Iași” se leagă de numele unui redactor tînăr, școlit la Viena, căruia i-a fost încredințată misiunea de a ridica nivelul ziarului. Il chema Mihai Eminescu. A lucrat aici un an, poate un an jumătate, de la începutul lui 1876 și pînă cînd după o ceartă cu directorul tipografiei și-a scris demisia, hîrtie care se mai păstrează și azi. După plecarea sa,

„Curierul de Iași” s-a apropiat din nou de ce devenise cu doi ani în urmă, adică o gazetă unde un rol important în economia spațiului îl avea conținutul „publicațiilor oficiale” despre primăria orașului – de unde primea, se pare, subvențiile fără de care, în acea vreme, o publicație nu prea putea supraviețui.

Dar chiar și după această ușoară decădere, „Curierul de Iași” – despre care s-ar putea spune că a fost primul ziar modern din Moldova și unul din primele din spațiul românesc – avea un standard ridicat pentru sîrșitul secolului al XIX-lea, cînd presa de la noi avea o experiență și o istorie de numai patru decenii. Structura gazetei era bine definită. Știrile oficiale, interne și externe erau

DAMELE GAZETIERE

Emilia CHISCOP

separate de discursurile parlamentare și de secțiunea „diverse” – partea neoficială, așadar – care includea cam ceea găsim azi într-un cotidian sub aspectul informației largi. Ziarul publică, de asemenea, traduceri ale unor scrieri literare, așa-numitele „foiletoane”, precum și anunțuri și reclame. Toate secțiunile arată preocuparea redactorilor de a avea o gazetă bine scrisă, proaspătă, diversă – fapt ce o diferențiază net de alte ziare din aceeași perioadă. E o plăcere și o destindere să-i

parcurgi colecția chiar și azi. Sau poate mai ales azi, cînd prezentul „Curier de Iași”, „foaia publicațiilor oficiale” a primarelui Gheorghe Nichita, poartă un nemeritat blazon, dar nu are nici eleganța, nici prospețimea, nici diversitatea gazetei de altădată.

Cine va răfsoi „Curierul de Iași” – cel nou va vedea că nu e nici pe departe ce a fost. Seamănă a sărmăluță demagogică împachetată în foaie de viță pseudojurnalistică, mucegăită și cam neplăcut mirositoare.

La Editura Polirom a apărut până în prezent **O coborire în infern (2007)**. În prima jumătate a anului 2008, în seria de autor „Doris Lessing” vor fi publicate două volume traduse în premieră: **Caietul auriu și Al cincilea copil**.

Porcul – o „povestire africană” de Doris Lessing

Continuare din » PAGINILE 4-5

Mușchii îi zvîcniră sub apăsarea puștii când îi reveni în minte această scenă, încet puse arma jos, ca să se relaxeze, lăsându-și brațele să-i cadă inerte. Dar în ciuda suferinței, continua să se gîndească; în seara aceea ceva se schimbă în el, iar amorțea și sentimentul zădărnici- ei dispăruseră. Stătea drept și cu atenția încordată, alunecîndu-și degetele pe țeva lungă și rece și simțind în spate țaria copacului, ca pe o a doua coloană vertebrală. Și în timp ce se gîndea la tînarul acela, o altă imagine i se strecură obsedant în minte: antilopa pe care o împușcase cu un an în urmă și o văzuse zăcînd neînsuflețită la picioarele lui, cu limba atîrnîndu-i în praf; și cînd o ridicase, era de atît de puțin timp moartă, încît i se păru-se că mai simte încă singele pulsînd sub pielea caldă. Și din micul loc umed de sub git, cîtiva stropi cleioși se prelinseseră pe blana strălucitoare. Deodată, cum stătea acolo, gîndindu-se la stropii de sînge și la trupul lipsit de vlagă al antilopei, și la tînarul care rîdea cu soția lui, simți cum mîntea i se limpezeste și i se răcoare, iar senzația de apăsare îl părăsi.

Ofțea adînc și ridică din nou pușca, țînd-o strîns lipită de el, ca pe un prieten, și privind intens printre copaci, spre tabără.

Era încă devreme și purpuriul apusului încă nu pierise de tot de pe cer, deși acolo unde stătea el în desis era întuneric. În spațiile libere dintre colibe începeau să prîndă contur grupuri de oameni care vorbeau, rîdeau și se pregăteau pentru dans. Se aprindeau focuri mici

de gătit; iar în mijloc se încinsese un foc mare din care țîneau, o dată cu norii de fum, șiraguri de scinte. Tam-tamurile băteau încet; curînd avea să înceapă dansul.

De la alte tabere, aflate la depărtare de mile, soseau oaspeții străbătînd hațușurile; avea să fie o așteptare lungă.

De trei ori auzi pași de-a lungul potecii din apropiere, pînă să se retragă și să rămîna neclintit, cu capul întors, ca să-l urmărească pe tînarul care trecea, așa cum trecuse în fiecare noapte în acea săptămîină, cu pas sprinten și nerăbdător și cu ochii îndreptați spre coliba lui Jonas. Bătrînul rămase nemișcat ca un copac lovit de trăsnet, țîndu-și răsflarea, deși nu putea fi văzut în umbra deasă și neagră din jurul lui. Îl urmări pe tînar fușîndu-se printre colibe pînă ajunsese în cercul de lumină al focurilor, apoi îndreptîndu-se prudent spre o parte a grupurilor de oameni care așteptau, asemenea cuiva nesigur dacă era bine-venit; după aceea, trecu pragul colibe sale.

Orele se scurgeau și Jonas urmărea dansatorii care topăiau, și asculta tobele, în timp ce deasupra lui, stelele licăreau, iar păsările de noapte flecăreau în desîșul din jur. Se gîndea acum stăruitor, așa cum nu-și îngăduise vreodată să o facă, la ceea ce se întimpla în coliba mică și întunecoasă care își pierdea încet-încet conturul pe măsură ce focurile mureau și dansatorii se retrăgeau la păturile lor. În spatele lui, sus pe cer, luna se făcuse mică și rece; copacii aruncau pe poteca pete negre, distinct conturate, iar vîntul aducea miros de dimineață; abia atunci îl văzu pe tînar

venind din nou spre el. Acum Jonas își mișcă puțin picioarele ca să le dezmoțască, și-și înalță pușca pe braț, căutînd cu degetul curbura trăgaciului.

Cînd omul trecu pe lîngă el, împleticindu-se de obosală și mișcîndu-se nepăsător, Jonas se furișă afară de poteca netedă și prăfuită, la cîtiva pași în urma celui alt, ferindu-se cînd niște ramuri brusce eliberate îl plesiră umede peste față, împraștînd stropi mari de rouă pe picioarele lui. Era frig, respirația se prefăcea într-un abur subțire și sidefii care se dizolva în lumina lunii.

Era atît de aproape de omul din fața lui, încît l-ar fi putut atinge doar ridicînd pușca; dacă acesta s-ar fi întors, Jonas n-ar fi putut să se mai ascundă; dar acum mergea înainte cu încredere, deși atent, și se gîndea tot timpul cum trăsese de la zece pași în acea antilopă tînară și iute care țînsese cu o trosnitură din desis pe cîmpul rece, scaldat de lumina lunii.

Ajunghînd la marginea cîmpului, acolo unde pogoane întregi de porumb se revărsau pînă departe cu verdele lor palid sub cupola de stele, Jonas începu să se miște ca o pisică. Vroia să fie sigur; și era doar la cincizeci de iarde de platforma de tragere de la colțul cîmpului, care arăta în acea lumină ca un cotet șubred cocotat pe catalige. Tînarul se clătina de obosală și băutură, provocînd troznituri la fiecare pas cînd zdrobea sub călcătura grea știuleții mustind de sevă.

Dar antilopa țînsese ca o suliță din desis, primise plumbul în piept cînd sârse și căzu tot ca o suliță ce coboară spre pămînt; nu se poticnise, nici nu se împleticise, nici nu se legănase. Jonas începea să simtă scribă pentru acest om, nu mai rămăsese nimic din fascinația și admirația pe care le nutrise pentru tînarul său rival. Bărbatul înalț și slab care se aplecase rîzînd peste nevasta lui nu avea nimic comun cu individul greoi care se bălăbănea acum pe drum, făcînd atîta zgomot încît speria orice vînat pe întinderi de mile întregi în jur.

Cînd ajunseră lîngă platforma de tragere, Jonas încremeni locului și-l lăsă pe tînar să se depărteze. Înălță pușca la obraz și văzu țeva lungă îndreptîndu-se pieziș spre stelele ale căror luciri pilpiră în oțelul ei. Aștepta nemișcat, urmărind din ochi spinarea omului legănîndu-se deasupra porumbului. Apoi, în clipa potrivită, apăsa pe trăgaci cu putere, țînd pușca pregătită să tragă din nou.

Cînd răsună pocnetul împușcării, capul negru și rotund zvîcni ciudat, ștergînd cîmpuri de stele, corpul păru să se chircească, o mină se întinse, ca și cînd trupul ar fi vrut să se lase într-o rîină pe pămînt. Apoi dispăru în porumb cu un strigăt gros și speriat.

Jonas coborî pușca și ascultă. Se auzeau niște bufnituri înfundate, un grohăit oribil și vorbe bolborosite pe jumătate, ca și cum cineva ar fi vorbit în somn.

Își croi cu grijă drum printre șiruri, simțînd mușchii tăioase ale frunzelor creștîndu-i picioarele, pînă cînd ajunse deasupra trupului care acum zvîcnea încet printre tulpini. Aștepta pînă îl văzu încremenind, apoi se aplecă să-l privească, dînd la o parte frunzele reci, de un verde lunar, ca să poată vedea mai bine.

Nu era o gaură mică și curată. Prin spîntecătură se zărea carnea crudă, singele curgea negru pe pămînt, picioarele îi erau contorsionate diform și dezgustător, fața îi era turtită în țărîna.

— Un porc, spuse Jonas tare către luna ce-l asculta, în timp ce îl lovi ușor cu piciorul într-o parte. Nimic altceva decît un porc.

Vroia să audă cum vor suna aceste cuvinte cînd avea să le spună din nou, povestind cum trăsese la întîmplare în turma grohăitoare și invizibilă.

BIBLIOTECA DIN PETRILA DE ION BARBU

Jack London

COLȚI ALBI

rfi
romania

București **93.5fm**

Iași **97.9fm**

Craiova **94fm**

Cluj **91.7fm**

radiofrance**internationale**

Cultura își face loc în peisajul vorbelor despre vorbe.

În fiecare vineri, de la 17.10, **Art Cultura:**
o dezbatere pe teme culturale moderată de Dan Pârveu.

Toată diversitatea lumii! www.rfi.ro

Cursanții fericirii

Terapia de grup e un performance confesiv care-și propune abordări cognitiv comportamentale într-un anumit protocol situațional. Studiile de psihopatologie abundă în analize ale practicii terapiei de grup, de la stabilirea fazelor de selectare și pregătire ale grupului, la elaborarea tehnicilor și evaluărilor de caz. În terapia de grup, psihodrama – asumarea unui comportament de rol care reușește să inducă o anumită distanțare de traumă prin efectul interpretării – este esențială. Terapia e un *ego training in action* (*Terapii scurte de grup de José Guimón și Béatrice Weber-Rouget, Polirom, 2006*) în care grupurile de verbalizare formează o comunitate psihodinamică.

Mihaela Michailov

Spectacolul regizat de Radu Afrim la Teatrul „Toma Caragiu” din Ploiești e un rezervor activ și afectiv de comunicare performativă. Afrim face din textul

islandezului Thorvaldur Thorsteinsson, *And Björk, Of Course* – un text cu extrem de puține indicații scenice și acțiuni propriu-zise –, un spectacol a cărui vitalitate stă în abilitatea de a transforma fiecare fișă biografică a personajelor într-o

lume la limita casabilului, o lume închisă care vrea disperat să se deschidă. Afrim are parola de acces la intimitatea psihică a celor abonați la cursul de toleranță și fericire.

Lui Afrim îi plac inocenții razna (Dora din *Nevrozele sexuale ale părinților noștri*, Tugati din *Krum*, Petr din *Povestiri despre nebunia (noastră) cea de toate zilele*), neputincioșii psihedelic de fragili, sacii de box umani care se blochează în propria lor angoasă și schizoide, care alunecă în singurătate bijbiind după fericire.

Radu Afrim concentrează în spectacolele sale „mediul terapeutic” al eroilor labili psihic, tăvăliți în cotidiană nevroză partajată cu o candoare de cele mai multe ori la limita cruzimii.

Personajele sînt cursanți ai fericirii

În *And Björk, Of Course*, spațiul creat de Alina Herescu este un fel de scoică a confesiunilor permutate într-o rocadă narativă care mizează pe capacitatea de a asculta și pe forța de a spune pînă la capăt o poveste personală vulnerabilă. Pe

curajul de a „frază” subiectiv accidentele, incertitudinile și nemulțumirile camuflurate din relații.

Afrim și Herescu au reușit să spațializeze obsesii, frustrări, anxietăți, delimitînd locul propriu al fiecărei săpături mentale. Plonjarea psihoterapeutică are drept corespondent locativ un fel de perne-fotolii din piele albă, așezate față în față în semicerc, spații-aspirator în care corpurile se aprofundă, respectînd principiul conform cărui psihicul este excavat.

Scufundarea psihică și cea fizică se suprapun perfect printr-o inteligentă folosire a elementelor de design interior care au o funcție iconică foarte clar definită. Fotoliile-mingi de fotbal au rolul unor microuniversuri ale psihodramei.

Personajele sînt cursanți ai fericirii, oameni care au nevoie să-și vorbească, să-și fie aproape, să se simtă necesari unii altora, să tolereze apetituri sexuale incomode în viața de cuplu (pedofilia soțului nu se transformă nici o secundă în obiectul de isterie al soției) și să nu devină un simplu releu pentru dorințe care frustrează dependența de afectivitate.

Alina Herescu creează un spațiu clinic,

cerebral și în același timp stropit cu pete de roșu care animă atmosfera. Un interior în care se intersectează sobrietatea unei ședințe de psihoterapie cu hîrjoneala hipersensualizantă. O lume în care apetența lui Afrim pentru acvatic (acvariu pe verticală), pentru suprafețe fizice și psihice în-plutire, în-scufundare își găsește rezonanța optimă.

Björk cîntă

Actorii aleși de Afrim au versatilitatea pe care orice exercițiu propus de tehnicile psihodramei (treccera peste o traumă psihică prin asumarea jocului de rol) o cere. Nicoleta Lefter (hipersensibilitatea din *Inimi cicatrizate* în care Afrim a distribuit-o în rolul senzualului Solange e și în *And Björk...* activă) combină timiditatea și starea depresivă a scriitoarei de succes abuzate în copilărie cu dezinvoltura unei tipe mondene. Ada Simionica ține excelent sub control tensiunile din cuplul pe care își propune să-l protejeze cu orice preț.

„Artista-ceramistă” vrea doar să fie fericită, la fel cum, atunci cînd era mică, scriitoarea își dorea să fie și mai mică. Ioan Coman, foarte bun în rolul pedofilului Ingolf, are panica, stinghereala și nesiguranța celui pentru care obsesia nu e altceva decît o formă de iubire și de grijă excesivă.

Lorena Ciubotaru e „soarecele de bibliotecă” pe care impulsurile sexuale îl fac să-și dilate pupilele ca și cum și-ar împrăstia corpul avid după o relație în care să nu fie doar obiectul plăcerii unui soț (Tudor Smoleanu e taximetristul brutal, dintr-o bucată) care se poartă cu ea ca și cum ar fi uleiul de la mașină. Alin Teglas interpretează rolul DJ-ului psicho-ambiental, în tandem cu animatoarea antrenamentului terapeutic – Clara Flores. Cristian Popa în rolul retardatului reușește să nu joace, să nu supraliciteze de viața mentală.

În *And Björk...*, visele din copilărie sînt centura de siguranță a maturității. Inițierea în fericire e cursa cu obstacole pe care fiecare participant la terapia pe creier deschis o parcurge cum se pricepe mai bine. Momentele de tăcere, de tandrețe și de tristețe se topeșc în timpul concentrat al împlinirii. Björk cîntă. Ședința de psihoterapie continuă mult după ce spectacolul s-a terminat. Aici, în România, unde prea puțini nefericiți se întîlnesc ca să se asculte. De frică, de...

Voi ce vroiți să fiți cînd erați mici?

Nicoleta Lefter și Cristian Popa în *And Björk, Of Course*, în regia lui Radu Afrim

ARTISTUL ASOCIAT

Săptămîna 1 – Interviu

Săptămîna 2 – Text de autor

Săptămîna 3 – Criticii despre...

Săptămîna 4 – Colegii de breaslă despre...

aprilie –
LUNA
AMARĂ

„Suplimentul de cultură” a lansat campania: „Artistul asociat”. Timp de o lună, un artist selectat de echipa revistei va fi promovat în paginile publicației, cititorii puțin stabili o relație directă cu acesta.

» **MARTIE: MANUEL PELMUȘ.** Performer și coregraf permanent interesat de implicațiile dansului în spațiul social și cultural românesc. Între 21 și 24 februarie participă cu spectacolul *Still Lives*, creat împreună cu alți trei coregrafi, la Platforma Dansului German de la Hanovra. Coordonatorul lunii: Mihaela Michailov.

» **MAI: GABRIELA ADAMEȘTEANU.** Romanul *Dimineață pierdută*, care a apărut în 1983, va fi tradus în 2009 la Editura Europa din Budapesta, dar și la Random House Mondadori din Barcelona. Traducerea în franceză a romanului *Drumul egal al fiecărei zile* (1975), realizată de Marilyn Le Nir, a fost predată și este în lucru la prestigioasa editură franceză Gallimard. Coordonatorul lunii: George Onofrei.

„În rockul românesc, vrei să te riști, te riști”

Au ieșit din underground, dar nu își doresc să fie o „trupă de stadion”. Nu sînt nici idoli, nici semizei. Nu cîntă pentru popor, ci pentru cei care vor să-i înțeleagă. „Luna Amară e o călătorie. Deloc solitară, doar solidară cu tine..., cu tot ce ți-a rămas neînvinș, viu și liber.” Luna Amară sînt artiștii asociați ai „Suplimentului de cultură” în luna aprilie.

Interviu realizat de
Anca Baraboi

„Luna Amară e despre tot ceea ce ne doare”. Ce vă mai doare acum?

Sînt destule lucruri care dor în jur: corupția care nu a scăzut, nesimțirea întregii clase politice, ignoranța și incultura din viața de zi cu zi a românului, emigrarea tinerilor și a elitelor culturale, șoselele (încercați să veniți cu mașina de la Cluj la Iași pe sus, prin Bistrița, Vatra Dornei, Suceava, să vedeți ce fain e...), superficialitatea și prostia posturilor tv, Gabriel Resources care încă n-a plecat din Roșia Montană. Și lista, din păcate, poate continua pe pagini întregi...

Cenzura v-a făcut cunoșcuti. Mai funcționează ea acum?

Nu ne-am mai lovit de acest fenomen după 2004, e adevărat. Însă e la fel de adevărat că românii se autocenzurează prin nepăsare și ignoranță.

Vor urma campanii electorale. Dacă veți primi oferte pentru concerte din partea partidelor, veți accepta?

N-am cîntat și nu vom cînta niciodată pentru un partid politic, în campanie electorală. Am primit oferte și în 2004 și am refuzat. A existat atunci o tentativă de colaborare cu Uniunea pentru Reconstrucția României, pentru că erau oameni tineri cu altfel de idei și necompromiși politici. Însă n-au rezistat.

Traian Băsescu a declarat că unii ziariști sînt tonomate cu euro. Bagi

banii și spun ce vrei. Trupele care cîntă pentru diverse partide în campanii electorale pot fi considerate și ele un fel de tonomate?

În primul rînd că asemenea exprimări generaliza(n)te ale președintelui ni se par deplasate. Nu știm cine sînt acei „unii ziariști”. Privitor la trupele care cîntă pentru partide în campanii electorale, da, poate că ele sînt mai mult „tonomate” decît ziariștii în cauză. Nu am văzut niciodată vreun membru al unei asemenea trupe să vină și să argumenteze, politic, de ce cîntă pentru un partid sau altul. E doar un business murdar din care lăutarii scot bani și partidele scot voturi.

Ați cîntat în străinătate. Cum v-ați ales piesele pentru concertele respective? Cît de mult contează muzica și cît de mult mesajul pieselor?

Am cîntat mai mult în engleză cînd am fost afară. Dat fiind că pentru publicul de acolo eram o premieră, probabil că mesajul pieselor n-a fost receptat sută la sută și ceea ce a contat mai mult a fost muzica. Din acest punct de vedere, nouă ni s-a părut că ne-au primit bine. Oricum, cel mai frumos a fost la Sziget, unde am cîntat de două ori, în 2005 și 2007.

Bobi de la Fără Zahăr spunea că vă admira pentru că la unul dintre concerte ați refuzat să cîntați Folclor, una dintre cele mai cunoscute piese ale voastre. S-a întîmplat asta și la unul dintre concertele pe care le-ați susținut la Iași. De ce?

Am spus-o de mai multe ori: nu vrem să fim trupa unei singure piese sau a unui

singur tip de atitudine. Pentru noi, muzica vine din stări diferite, din iubire ca și din ură, din visare ca și dintr-un acut simț al realității. Publicul înțelege, poate, un pic mai greu acest lucru. Uite, de exemplu, de curînd, la Cluj și la Sibiu am cîntat *Folclor*, pentru că ne era dor de ea și pentru că mesajul a rămas actual. Însă a existat o vreme în care pur și simplu ne-am încăpățînat să promovăm alte piese și alte atitudini.

Aveți niște criterii după care alegeți concertele pe care le susțineți?

În principiu, cîntăm acolo unde sîntem

invitați și unde există condiții decente de sonorizare. Se mai întîmplat să ni se promită una și la fața locului să găsim altceva; într-o asemenea situație, încercăm să facem să fie bine și să ne susținem recitalul în fața publicului. Însă a doua oară n-ai să ne mai vezi pe acolo...

Ați refuzat vreodată să susțineți un concert pentru că nu ați fost mulțumiți de sonorizare?

Da, am refuzat o dată să cîntăm la Satu Mare, pentru că sonorizarea pica, efectiv, din două în două minute. Practic, nu a fost vorba că am refuzat noi, ci nu se putea cînta pe instalația aceea. În altă ordine de idei, organizarea e una și sonorizarea e alta. Dacă se întîmple concertul din diferite motive, dacă accesul în club se face greu, mai trecem cu vederea. Însă dacă sonorizarea e proastă, atunci este aproape imposibil, ca organizator, să ne mai recîștigăm încrederea.

Ați declarat într-un interviu că nu vă preocupă statutul de „trupă de stadion”. Nu este acesta visul oricărei formații, să strîngă mii de oameni la concerte?

Nu, la noi e destul de pe dos. Adică dacă am umple stadioane, ar începe să ni se pară suspect și să considerăm că muzica noastră a ajuns la un stadiu facil și banal. Știm că cel mai dificil este să menții

NOUL ALBUM VA FI UNUL ACUSTIC

Cîntați de nouă ani. Aveți vilă cu piscină, mașină și avion, bodyguard și fane isterice?

Unul dintre noi are vilă și piscină, dar prin conjuncturi ce țin de familie, nu de muzică. Există și vreo două mașini, dar sînt în legătură cu serviciul, nu cu trupa sau cu banii pe care îi face trupa. Bodyguard nu o să ne dorim niciodată și nici nu credem că va fi cazul. Avion... ar fi frumos, dar e mult pînă acolo. Fane isterice? Da, am întîlnit cîteva și ne-am făcut nevăzuți repede...

De ceva timp vă manageriați singuri. Nu vă gîndiți să colaborați cu cineva?

Nu, e foarte bine așa. Noi știm cel mai bine ce vrem și

ne cunoaștem interesul sută la sută. E puțin mai mult de lucru, dar merită.

Să vorbim și despre ceea ce urmează. Știu că pregătiți un album nou. Cînd va avea loc lansarea și cît de diferit este față de ceea ce ați făcut pînă acum?

Cel de-al treilea album de studio LUNA AMARĂ va fi un album acustic, sau semi-acustic, mai degrabă. Am optat pentru această idee deoarece cîntăm și așa de ceva vreme (de prin 2004...) și acest stil, „soft”, și-a cîștigat propriul public. Public pe care dorim să îl răsplătim cu acest material. Va fi un album mai scurt, în jur de 11 piese, iar lansarea va fi undeva în octombrie-noiembrie.

c, dacă ști singur“

echilibrul între cantitate și calitate, însă noi căutăm acest echilibru, acel punct în care să existe suficient public la concertele fără ca tu, ca artist, să fi fost nevoit să îl „păcălești“ cu niște cîntece simple.

Sînt casele de discuri din România interesate de muzica rock? Ce loc ocupă rockul în industria muzicală de la noi?

Pentru noi, rockul este un fenomen cultural de amploare, cu rădăcini adînci în nevoia societății de a se revolta, în principă, dar și în nevoia de a se exprima artistic. Viziunea noastră – și a altora, nu prea mulți, din România – nu este deloc împărțită de mediile industriei muzicale. În aceste medii, rockul e doar o metodă de a face bani; în aceste medii, cînd vine vorba de rock, nu se merge decît „la sigur“, cu nume „consacrate“, care au început să cînte cînd ne-am născut noi. În rockul românesc, dacă vrei să te riști, te riști singur...

Cît de mult contează promovarea pe site-ul vostru?

Contează cît contează pentru orice trupă care se respectă. E important să ai un site, să aparî cît de des se poate în ziare, la televizor etc. Însă este la fel de important – pentru noi, cel puțin – să nu alergi după publicitate, să nu o cauți cu tot dinadinsul. Ne scriești disperarea cu care

vedetele din România caută orice prilej de a apărea la tv, așa cum ne scriești și ușurîta cu care televiziunile îți deschid ușile oricărui manelist care pretinde că e urmașul lui Mozart.

Ați fi dispuși să faceți compromisuri pentru ca muzica voastră să ajungă la un public mai larg?

Dacă n-am făcut compromisuri în opt ani de zile, n-o să ne apucăm acum... Cine vrea să ne asculte și să ne înțeleagă muzica, e binevenit, cine nu, să fie sănătos. Nu am încercat niciodată să „seducem“ publicul în vreun fel.

Spuneai în prezentarea de pe site-ul vostru că „animăluțele imature, dar fertile, care fac din prostituția muzicală o afacere cu multe zerouri sînt oglindirea fidelă a unei mentalități care tolerează prostul gust și promovează ridicolul“. S-a schimbat de atunci peisajul muzical autohton?

Nu prea. A, ba da, maneliștii au propriul post tv acum... mare realizare! Nu, în mare mentalitatea a rămas aceeași, prostul gust e tot pe locul întîi la rating, prostituția muzicală e în floare. Există, totuși, un lucru bun: publicul care nu mai tolerează astfel de lucruri e mai numeros. Asta se simte, în primul rînd, în succesul unor festivaluri cu muzică bună și foarte bună, ca B'estival, Artmania sau Stufstock.

5 x LUNA AMARĂ

MIHNEA – trompetă, voce, chitară

Descriere scurtă a vieții personale... la naiba, e aproape imposibil de făcut așa ceva! Mi se pare că ființa mea e o cameră prea plină din care, periodic, elimin cîte un obiect doar pentru a-l înlocui, în cele din urmă, cu altul. Un artist, în sinea lui, dacă e sincer, va încerca mereu să își simplifice existența. Și, tot dacă e sincer, va realiza că nu se poate. Pînă la urmă, viețile complicate au culoare, și nici un artist adevărat nu ar trebui să se lipsească de culori. Sau de sunete, multe, aglomerate, agitate. Muzica rock se cîntă cu inima și se impune cu mintea. Am ajuns în vreun punct precis? Nicîi vorbă, drumul e în continuare deschis, ceilalți 4 sînt tot alături... (ne)sfîrșit.

SORIN – bass

Îmbucătura de viață prea mare pentru a fi înghițită de unii („de ce sînteți așa de triști?“), distracția de vineri seara („folclor/folclor/folclor“), vocea unei generații (pffffff), zeci de mii de kilometri, două albume („parcă îmi place mai mult asfalt“), mainstream („ba nu, underground“), ce vrei? voi („...“), bună seara, ar avea o față frumoasă și strîmbă, cu un ochi mereu plecat în pămînt, iar celălalt țintind spre capătul cerului, dînd palme cu mîna stîngă și alintînd cu mîna dreaptă. Come, join us...

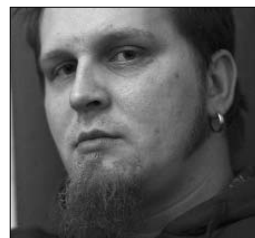
NICK – voce, chitară

cîmp alb și neted cloroform
iz calm de dulce și dospit nesomn
frunze în ceață veștede în salbă
cafeaua ta neagră pe noaptea mea albă.
surd card ageamiu și crud
suride în glande sughițuri de grund
păstaie cu boabe de fiere
mă scupă lingura din borcanul cu miere.
logodnica plînsă în fiere pumn
colind valuri arse publicate postum
mulțumit îmbrîncesc o plecăciune
sîntem sobri.
sîntem calmi.
toate's bune.

RĂZVAN – tobe

Nu cred că am știut vreodată să vorbesc despre mine așa cum o pot face alții. Nu că ar fi puțin de spus, însă de fiecare dată mi-ar veni să spun altceva. Am preocupări fixe (fixiste uneori), chiar dacă asta ar putea însemna monotonie pentru un altul. Manifest anumite tendințe de mizantropie, deși, în același timp, sînt gata oricînd să îmi împart timpul cu persoanele dragi. Iubesc sunetul analog al muzicii, de aceea colecționez viniluri de mult timp. Sînt exigent cînd vine vorba de muzică și de ce trebuie să exprime ea; insist să citesc versurile pieselor noastre încă din sala de repetiție tocmai din această cauză. Sînt fericit că acum fac ceea ce am vrut să fac de la 10 ani și, mai ales, că am găsit oamenii cu care să fac asta, respectiv să cînt.

VALI – chitară

Cred că mi-am dezvoltat o mare abilitate de a surprinde momente în toate seriile de detalii. Nu mai știu exact despre ce e vorba, trist, dar asta e definitoriu în ultima vreme. Cred că m-am așezat pe parchet și presăram pe jos un pumn de frunze uscate și aveam și niște fructe... cred că le-am pierdut. Mi-am amintit! Vroiam să fac o poză, ba nu, vroiam să ascult o piesă. Mi-e somn, cred că nu mai fac nimic, de fapt, o să fac miine totul. Ce muzică mai ascult? Cred că ascultam darkwave și industrial ultima dată. Am văzut și niște filme, am citit niște cărți, cred că le-am cumpărat de pe stradă, asta e tot ce îmi aduc aminte, mă duc să mă culc, sînt obosit, miine dimineață mă voi trezi la fel. Ce trist, nu pot să dorm, voi mai reuși să dormiți? Mă duc să mai fumez o țigară, mi-ar plăcea să fiu acum pe un drum care merge spre un loc unde nu am mai fost, într-o mașină cu cineva necunoscut. E mai liniștitor așa, nu ai responsabilități, nici nu mai știu unde aparțin, de fapt...

CREPUSCULUL CIVIL DE DIMINEAȚĂ

Emil BRUMARU

Vis răutăcios...

Din nou un vis a cărui răutate nu poate fi rezolvată decât prin trezire... Sînt în blocul unde locuiesc, dar nu e cel real, ci unul cu foarte multe etaje, cu un lift enorm, cu multe intrări. Vecinii, în schimb, rămîn aceeași. E nevoie să-mi reamenajez întreaga toaletă. Jos mă așteaptă noile piese din care va fi compusă. Vecinele, gălăgioase, se oferă să le care pe scări. Însă după câteva încercări renunță, obiectele-grele, complicate. Atunci rămîne soluția liftului! Numai că aceste fragmente ciudate sînt aplicate pe pereții liftului, și, ajuns la etajul meu, nu mă pricep să le dezlipesc. Pînă la urmă reușesc. Mai rămîn două piese importante, incastrate cumva în peretele liftului. Le desprind cu grijă pe amîndouă. Și trebuie să le sui într-un avion, ca să ajung la destinație cu ele. Pe aeroport ninge din belșug. Mama mea se întîlnește cu o cunoștință. Un bărbat cu părul roșcat, parcă portocaliu, care o îmbrățișează sub ochii mei uimiți și o sărută lung, lipicios (se vede clar, ca sub o lupă, cum li se scurge saliva pe la colțurile buzelor!!!), o linge afectuos pe gură, pe pomeții obrazilor, încurajat de docilitatea ei, de răspunsul ei pătimaș... Eu reacționez violent, îi dau tipului cu pumnii în cap, îl împing la o parte, îl izbesc cu virful pantofilor. Mama se resemnează, nu zice nimic... În vis e o legătură strînsă între mine și mama, un legămint încălcat de ea în favoarea celui bărbat, probabil amant... Deși ninge, e doar într-o rochiță de vară, subțire (o rochie verde, aproape străvezie, o are de la „ajutorul american”, cînd la Belcești a sosit un vagon întreg cu îmbrăcăminte și cu alimente, însoțit de o tipă frumoasă, înaltă, blondă, de la crucea roșie, care vorbea engleza... a ajutat-o pe mama să probeze cele mai frumoase

rochii, în dormitor... iar eu mă uitam la ele fascinat de rotunjimile impudice ale mamei, nejenată de prezența mea, ba chiar cerîndu-mi părerea: asta îmi vine bine, Tucu-luc? foindu-și fundul superb ca să-i cadă faldurile materialului fin pe îndelete pe bucle de femeie de 33 de ani!) ce-i pune în evidență sîinii grei și fesele rotunde, despicate adînc. E conștientă de indecența trupului ei și caută să mă îmbuneze vorbindu-mi încetșor... scuzîndu-se cumva... promițîndu-mi să doarmă cu mine după masă, ca de obicei... știi tu, Tuculuc, doar te-am lăsat de atîtea ori, o să fiu bună cu tine, dragul meu copilăș... mami te iubește dulce... ne jucăm cu iepurașul cît vrei... totuși, indirect, apărînd gesturile brutale, senzuale, ale bărbatului acela. Observ că avionul nu pleacă. Dacă mai sînt piese din noua toaletă în liftul aflat acum departe, la o margine a pistei? Mă duc să mă încerdîntez că am luat totul. Mama rămîne cu necunoscutul, îmi face semne insistente, nerăbdătoare, plictisite de încăpățînarea mea de a o privi, de a o „spiona”... să înaintez, să înaintez... Zăpada a crescut, fiecare pas e un efort imens, transpirația se scurge rece pe șira spinării, din subsoari... mă dor încheiturile, în gîtul uscat mă zgîrîie ceva, cînd respir adînc... Mă scufund în zăpadă. Mă lupt să nu mă acopere nămeții. În fine, sînt aproape de liftul de la marginea aeroportului, de-abia mai respir de oboseală. De parte, mama se tăvălește pe jos cu rivalul meu, ridicîndu-și picioarele albe în aer, mari, pline, cămoase... încălțate cu niște cizme negre ce-i înghit pulpele pînă la genunchi, cum poartă cînd se duce la școală, prin noroi... parcă e goală acum... îi zăresc și brațele, și umerii, coatele, degetele fluturînd dezordonat... Nu-i mai pasă de mine... Mă sufoc. Și mă trezesc brusc!!!

FALS EXCURS POLITIC/PLASTIC

Critica literară a anului electoral

Dragă Vasile, încerc să răspund ultimei tale epistole, lansată prin februarie, dar o fac abia pe la sfîrșitul lui martie, cînd primarul meu de sector, celebrul Nimăroiu, s-a decis, brusc, să candideze... din nou. Ce însemnează asta? Apăi, de vreo două săptămîni, pikamerele duduie, tractoarele tractoresc, minoritățile trădusc, simbăta și duminica. Ceea ce n-ar fi deloc rău, dacă n-ar interveni, pentru un om nu foarte atent la ce se întîmplă în jur, o schizoidie cumplită... Unde e liniștea de anță? Unde sînt parcările, plimbările mele liniștite cu cîinele pe timp de weekend? Oare s-au dus? Chiar trebuie să fiu trezit simbăta la ora 9 a.m. de cîntecul botozei ce dă naștere unui părculeț pentru copii, într-un spațiu de 2 pe 2, unde noaptea s-au instalat deja cocalarii la băute?

Bogdan-Alexandru Stănescu

Știi ce mă deranjează cel mai tare? Faptul că eu, ca element aparținător de target electoral, sînt luat drept timpit. Adică faptul că aștia sparg betoane pe *fast forward* mă va face pe mine să votez un gagiu care n-a mișcat un deget timp de patru ani? Atît de idiot sînt eu în mîntea lor?

Să lăsam asta, dar reține, rogu-te, că lucrez ascultînd simfonia proletcultistă a minoritarului minutor de pikamer, pe spatelul căruia scrie cu litere de foc: PRIMĂRIA SECTORULUI 4...

E, nu-i bai, mai ales că vreau să vorbesc despre Makanin. Mihai, îmi dai voie să vorbesc despre Makanin, în calitate de victimă a anului electoral? Uite, nu spui unde a apărut.

Rămăsesem încă de la *Underground* cu imaginea omului-preș, antierou (a-propo, mai poți vorbi despre antierou în proza ultimei sute de ani?), marcă a scriitorului rus. Personajul care se strecoară între două sticle de vodcă, trimite prin fiecare rînd la cite un mare clasic rus, mai are din cînd în cînd o iubire la fel de dostoevskiană, apoi lasă totul baltă, odată cu stăpînul său creatorul... Ei, spre plăcerea mea, Makanin o cotește de data asta și schițează un adevărat erou (comparat, facil zic eu, cu Humbert Humbert) al zilelor noastre, un bătrîn viguros, un satirman/satirman atras irezistibil de trupul nimfelor (nu nimfete,

nota bene) pe timp de lună plină. Totul se petrece după celebrul puci al lui Elțin din 1993 și, de fapt, nu se petrece nimic. Doar că un bătrîn dintr-un sat de vilegiaturăști de pe lîngă Moscova (Vasile, de ce a mutat Petru cel mare șandramaua de la Moscova în înutul mlaștinios al Sanktului? Parcă îl agasau Inghesuiala, proximitatea familiilor boierești, amenințarea continuă a streliților, nu-i așa?) nu se poate împotrivi impulsului de a pătrunde (omul e un versat speraclist) în camera nimfelor adormite, pe care le ia... prin surprindere. Majoritatea se dau împușcate în aripă (asta însemnînd că fac dragoste în semitrezie, prefăcîndu-se că ar avea de-a face cu soțul/amantul etc.), cîteva protestează inițial, pentru a ceda amuzate în fața asalturilor unui bătrîn atît de vivace, iar cîteva (de fapt numai una, și aia printr-o confuzie) îl resping sau încercă să-l dea pe mina organului.

Un splendid portret al soldatului rus venit din Cecenă

Oricum ai lua-o, Makanin reușește performanța de a ascunde în spatele unei probleme-fantomă (satirmanul, așa-zisele femei lunatice) o descriere anatomică a Rusiei postpuci. Un splendid portret al soldatului rus venit din Cecenă, care nu poate dormi decât în găuri pe care le sapă în pămînt, descrierea confruntărilor dintre puciști și parlamentari... cîteva

CEEA CE NE DESPARTE

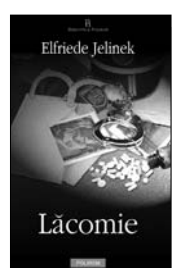
Epistolarul de la Hanu lui Manuc

SEMNAL

Ioan Groșan, *Planeta Mediocrilor*, ediția a III-a, colecția „Fiction Ltd”, Editura Polirom, 288 de pagini, 32.95 lei

„Groșan se impune prin inteligență, talent narativ și descriptiv, putere de observație și un subtil simț al umorului.” (Marian Papahagi)
„În microromanul SF al lui Ioan Groșan, *Planeta Mediocrilor*, toate personajele, fie piloți umani, fie roboți, comunică în același jargon de tractoriști aflați în plină sedință de partid. Naratorul se contaminează și el de acest stil pompiestic, ceea ce face din cronica lui o vizibilă mistificare, care celebrează cu un aer fals serios indolenticele realizări ale acestei lumi șubrede de camionagii galactici și roboți stahanoviști. Excesele acestui stil pompiestic sînt, evident, deliberat dozate, astfel încît să provoace reacția sântoasă de exasperare a cititorului.” (Adrian Oțoiu)
„Sînt de remarcat multele nuanțe ale atitudinii ironice la acest prozator, gradarea ironiei care cînd numai irizează fin textul, o pînă observabilă numai de ochiul expert, cînd explodează în mari proiecții burlești, care se urmează una pe alta, în avalanșă.” (Gabriel Dimisianu)

Elfriede Jelinek, *Lăcomie*, traducere din limba germană și note de Maria Irod, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 384 de pagini, 29.50 lei

Elfriede Jelinek este autoarea bestsellerului internațional *Pianista* și cîștigătoarea Premiului Nobel pentru Literatură în 2004.

Construit ca un thriller psihologic, *Lăcomie* este o meditație necruțătoare despre meschinăria vieții umane, despre capcanele sexului și miturile societății contemporane. Originalitatea formală și bogăția lingvistică fac din el cel mai important roman al lui Jelinek, după *Pianista*.

Kurt Janisch, antieroul din *Lăcomie*, este un polițist de țară ambițios și frustrat care, prin natura slujbei sale, ajunge să cunoască o mulțime de oameni, în special femei aflate între două vîrste, singure și cu ceva avere. Ceea ce urmează e ușor de anticipat: Janisch speculează atracția femeilor pentru el și nevoia lor de tandrețe și înțelegere, implicîndu-le în situații umiltoare și sordide. Dar în curînd cineva ajunge să știe prea multe și cadavrul unei adolescente e descoperit în apele lacului.

copite aruncate spre trupele care au pătruns în Casa Albă înaintea predării, victimele pe care le-au comis cu sine rece etc. Dar, trebuie să recunosc, vîlul e mult mai fermecător: nimfele bătrînu-lui Piotr Petrovici își iau ochii... Fermecătoarea Vika, nemuritoarea Liuda... sau prototipul satirmanului, Marsyas cel pedepsit de Apollon... de fapt, întrebarea e dacă satirul e adevăratul monstru în schemă, sau adormita nimfă care, aparent, se lasă cuprinsă în brațe. Dacă e să vorbim despre furor, starea e de identificat în satir. Iar aici se găsește asemănarea cu Lolita: Humbert Humbert e și el un monstru-victimă. Dar nu e orice monstru o victimă? Monstruoizitatea, monstruosul, deviantul nu sînt categorii victimizate? În ciuda puterii, nu sînt ei victime ale majorității? Și m-ar mai interesa părerea ta într-un caz: acela în care fiecare dintre noi (mă rog, 80%) devine monstru... fuga de a doua zi, foamă de normalitate, teama de sine, de alteritate. Deviez?

Dar hai să rămînem la Watteau în seara asta... Satir și nimfă adormită... Unele surse traduc Jupiter și Antiope. Din cîte știi eu, Antiope a scăpat de concupiscenta atotputernicului, căzînd însă, după unele surse, în brațele lui Tezeu, devenind unica amazoaică care să împartă,

în mod oficial, patul cu un bărbat. Deci rămînem la varianta Nimfă adormită și satir, dar păstrăm în minte faptul că, sub carnația moale, albă, pufoasă, se ascunde musculatura unei aruncătoare cu sulița (să spunem o *hoplită?*, sau anacronizăm mișelește?... Ce ți se pare izbitor aici? Lăsînd contrastul dintre carnația, relaxarea nimfei și încordarea satirului, care e punctul de fugă al tabloului? E exact privirea satirului, vîrfurile îngrat al unui triunghi ascuțit format de: brațul leșinat al nimfei adormite, brațul tremurînd de încordare al satirului (urmărește definiția unui triceps alungit) și linia imaginară ce unește palmele nimfei, trecînd prin (!!!) ambii ei genunchi suferbi, noduroși, albi, cu ochii lubitorului...

Ce anume descoperă satirul lui Watteau?

Haide mai departe. Privește atitudinea minii stîngi a satirului, modul în care își ascunde, monstruos, indexul. E un rezultat al încordării, o continuare a tensiunii care intră în trup prin mîna dreaptă, cea care descoperă/dezvăluie. Privește trunchiul pe care se sprijină cotul satirului, aflat, la fel, în continuarea piciorului adormit al nimfei: un organism

la fel de monstruos precum satirul pătruns de dorință/spaimă, dar care încearcă să iasă din frame-ul concupiscent. Poate o aluzie la inevitabilul final? Ce anume descoperă satirul lui Watteau? Un umăr, William, un umăr, un tablou. Completează kitschul unui trup grasuț, bun de frîmant, pe care-l privește cu oroare/dorință, dar acoperă ceea ce ar trebui să privești în fapt. Dă zoom pe chipul satirului! Ai luat expresia lui drept anticipare a plăcerii? O băloșenie de discotecă? Nu, tati, făptura e terfiată. Privește sub trupul nimfei: ai o altă crea-tură monstruoasă care încearcă să fugă din tablou. Cum de doarme nimfa sub acei nori apocaliptici? Nu doarme, vinează... venator... Vezi ritul fapturii? Ai în față unul dintre cele mai sinistre tablouri din istoria picturii...

Ah, și încă un hint, final, privește degetele piciorului stîng al nimfei... doarme ea? Eu zic că nu... *Lolita, light of my life, fire of my loins. My sin, my soul. Lo-lee-ta: the tip of the tongue taking a trip of three steps down the palate to tap, at three, on the teeth. Lo. Lee. Ta.* Datta. Dayadhvam. Damyata. Shantih shantih shantih Magistree, pe mai tîrziu, Al tau, B.A.S.

VERBA WOLAND

Ruxandra CESEREANU

Iisus pe rachetă (ipoteză de lucru la Veneția)

Nu sînt din pornire împotriva artei bazate pe instalații: cel mai șocant și cathartic lucru pe care l-am văzut vreodată, în acest sens, a fost expoziția *Sensation*, în ianuarie 2000, la Muzeul de Artă Modernă din Bronx, New York. Am fost atît de copleșită, încît un capitol din *Peripețiile Aisei în Țara NewYorkeză*, partea a doua din romanul meu *Tricephalos*, se referă pe îndelete la această expoziție.

Dar la Bienala din 2007 de la Veneția, instalațiile au năpădit cu zădărnicie lumea în chip năpăstuitor estetic. Într-una din săli mi-a atras atenția totuși un Iisus pe rachetă.

În 2003, cînd ajunsesem pentru prima dată la Bienala de Artă de la Veneția, văzusem, în pavilionul Cehiei, o altă instalație care avusese impact asupra mea: era un Iisus sportiv, la inele, uriaș – de vreo 3 metri înălțime –, îmbrăcat exact ca un sportiv la inele, adică în acel costum alb, cu pantalon mulat și stîrns cu elastic la călcîie. Acest Iisus cehesc stătea suspendat într-o hală, unde în stînga și în dreapta erau proiectate pe ecrane enorme, lunguiete, stadioane cu spectatori amatori de fotbal, care huiduiau,

aplaudau, înjurau etc. Găselnița era interesantă: Iisus la inele, uriaș, era huiduit sau aplaudat de colericii amatori de fotbal. Era o Golgotă atipică și stranie.

Tot în acel an 2003, la Bienală, în pavilionul Australiei, am fost șocată de porcii umanizați creați din ceară de artista plastică Patricia Piccinini (am chiar un album acasă cu respectivii porci umani!).

Dar acum, Iisus din 2007 pe rachetă avea alt sens: de fapt, singurul sens ingurgitabil era acela că acest Iisus (în ciuda mesajului militant al creatorului său plastic, argentinianul Leon Ferrari) panorama de la înălțimea sa tocmai deșertăciunea estetică a Bienalei, tocmai noncatharsisul ei tendențios...!

» **Găselnița era interesantă: Iisus la inele, uriaș, era huiduit sau aplaudat de colericii amatori de fotbal. Era o Golgotă atipică și stranie.**

Un fotbal adevărat

Ținînd din copilărie cu Universitatea Craiova, urmăresc cu o anumită detașare convulsile podiumului autohton, goana disperată după titlu.

Prietenii știu de ce. De multă vreme, Craiova nu mai contează în lupta aceasta, preocupăciunea ei fiind, de la an la an, aceea de a evita retrogradarea. S-a întîmplat să n-o poată evita și a căzut, rușinos, în divizia inferioară. Dar chiar și în sezoanele în care a scăpat, această „performanță” îmi pare atît de tristă, încît, cînd vine vorba despre echipa mea de suflet, prefer să schimb subiectul.

Urmăresc, atunci, detașat,

obiectivat (fără patimă de susținător care ar avea, colateral, ceva de cîștigat) mizerabilele evoluții din campionatul nostru cel de toate zilele: scandalul cu bricheta aruncată în capul arbitruului la meciul Rapid-Steaua, penalty-ul inventat prin care Poli lași a bătut pe CFR Cluj, revolta lui Trică, disperarea lui Andone, scrupulozitatea morală a lui Becali ori Copos... Un *show* absolut penibil, sordid, cu fotbaliști care fug de pe teren ca să nu se răzgîndească arbitru și cu fani învineții de ură împotriva echipei adverse. La nivelul cel mai de jos, patronii agramați, ale căror

declarații sînt vîinate de o ciurdă de ziaristi...

Nu se mai vede mingea de fotbal de lăturile improșcate pe gazon, ca și de femeile goale ori mașinile ultimul răcnet cu care presa tabloidizată întreține pasiunea microbistă. Nu mai poți vedea fazele, pasele, driblingurile, momentele de virtuozitate tehnică, gîndirea strategică. Competiția sportivă tînde, la noi, către un spirit de cocină propagat mediatic, care îi dezgustă pe vechii suporteri, pierduți în legiunea de fani.

Dacă vrei să vezi totuși un fotbal adevărat, cu jucători și antrenori demni de calificarea lor, cu spectatori pentru care atașamentul față de culorile unui club nu e sinonim cu ura viscerală față

de rivali, trebuie să comuți pe *Premier League*. Am urmărit o partidă nemaipomenită, pe care preferata mea, Arsenal, a jucat-o cu Chelsea, pe Stamford Bridge. Arsenal a deschis scorul, printr-o înțepătură la colțul scurt a lui Sagna. Băieții lui Wenger, constructorul de echipe tinere și cu o enormă poftă de joc, păreau să fi tranșat soarta meciului, ceea ce i-ar fi menținut în coasta liderului Manchester United. Din păcate pentru ei, Chelsea a modificat tabela, prin două goluri ale sclicitorului Drogba. Ținînd cu Arsenal, mi-am scos o imagină rădăcină în fața lui Chelsea. Meciul s-a încheiat într-o atmosferă specific englezească, zeci de mii de

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

spectatori încurajîndu-și favoriții (pe cei care cîștigaseră, ca și pe cei care pierduseră), iar fotbaliștii schimbîndu-și tricourile ce transpiraseră într-un fotbal veritabil. Și memorabil.

Chelsea a urcat pe doi, Arsenal a alunecat pe trei, iar Manchester United, care i-a administrat un 3-0 lui Liverpool, a rămas pe primul loc. *It happens*. Asta înseamnă competiție: să accepți că, așa cum poți lua punctele, le poți și pierde. Nu prin subterfugii, nu prin mituirea unor echipe ca să-ți

„încurce” adversarii direcți, nu prin *shopping*-ul de arbitri. Nu prin scandal perpetuu, prin calomniile porcești, prin tupeu de cioban urcat pe divan sau de utecist cu chipul mereu trist.

Ne agățăm încă de performanțele unei generații de aur și de munca unui profesionist ca Pițurcă. O sclipire a lui Mutu și un os pierdut și pus la loc de Chivu. Asta-i tot ce mai avem. În rest: o becaliadă sinistră, la fel de ridicolă și compromițătoare, pe termen lung, ca și vechea Daciadă.

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Portocalia, bis

Să recapituliez din numărul trecut cum, deși nu-s capabilă de amoruri la prima vedere (fiindcă am multe dioptrii și nu dibui bine un chip nici măcar cu ochelarii pe nas), Portugalia m-a lovit în moalele capului de cum am zărit-o. Am povestit ce-am căutat la Lisabona și-n împrejurimi între 7 și 12 martie și-am decupat din puzderia de secvențe (toate, de neuitat) doar două: una cu statuia de bronz a lui Fernando Pessoa și alta cu fado-ul de adio. Pentru că în toate întâmplările l-am avut alături pe Robert, Robert Șerban, acest agent 007 al poeziei, n-aveam cum să nu scriem despre aceleași lucruri. Numai că

Robertilă, olean aprig, a fost mai iute de mină ca mine și a apucat să publice deja două chestii ca lumea despre ce-am trăit noi în Portocalia. Un poem în „Noua literatură” și un reportaj în „Orient””. Pentru ce-am văzut/auzit în fața cafenelei Brasileira ne-am împărțit tortul frățește și am fabulat puțin, fiecare pe felia lui. În schimb, când a fost vorba să trecem pe hîrtie ultima seară, n-am mai împărțit nimic și am semi-delirat despre una și aceeași întâmplare pe două voci. Robert, ai legătura (și o parte din drepturile de autor pentru un fragment din *A patra vedere portugheză*):

„... în patru zile am tras 327 de fotografii am mers vreo 40 de kilometri pe jos și vreo câteva sute cu mașina am fost la Sintra la Cascais la Batalha la mama naibii prin castele biserici magazine restaurante pe malul oceanului și în virful dealului m-am mirat cu glas tare așa cum face fiica-mea cînd dă cu ochii de tot felul de chestii ooooooa ooooouuuuuuuaaa am povestit cu adriana babeți cite-n lună și-n stele s-a mirat și ea ooooouuuuuuuaaa ne-am dat cu tramvaiul 28 ne-am împărat reebok negri și ciocolată pentru amicii din țară am băut cafele în ultima seară la o circiumă patru soliști și doi chitariști au cîntat doar pentru noi din lipsă de mușterii și crezîndu-ne amantî pește și fado două doamne trecute dar vivante un fante cu ghiuluri și mustăcioară un mascul cu gîtlul gros și cu voce de privighetoare apoi patroana apoi tipii cu chitările toți s-au pus pe cîntat ca să ne găurească inimile și să scoată sufletul din noi ...”

Dacă vreți să aflați cum a fost cu adevărat în seara cu pricina și cum realitatea a bătut la puncte imaginația de poet a lui Robert, urmăriți-mă și săptămîna ce vine. O să rămîneți cu gura căscată.

Lecția de autonomie morală

Dacă ai văzut seria anime *Gundam SEED*, filmul *Gattaca* sau măcar cîteva episoade din *Star Trek*, cel puțin la nivelul culturii populare știi ce înseamnă ingineria genetică umană. Desigur, s-ar putea să nu știi reglementările internaționale în această problemă și, mai ales, ce îi face pe

oameni să le fie frică de evoluția (individualistă și asistată) a speciei. Cartea Danielei Cutaș, *GenEtica Reproduserii*, este un text teoretic excelent argumentat care încearcă să risipească această panică morală și să restabilească o serie de concepte (și fapte) într-o lumină morală neutră.

Constantin Vică

Desigur, cartea sa nu este una tehnică, ci un exercițiu filosofic de argumentare în favoarea liberalizării și scoaterii de sub „umbrela moralității” a unor probleme contemporane. Poziția sa minimal-liberală nu este deloc una comună astăzi, cînd deciziile se iau mai degrabă în raport cu opinia publică (a majorității), nu în urma unei analize critice a implicațiilor morale și a consecințelor. Volumul discută o nouă posibilitate: apariția de vieți umane prin procreație artificială, cu alte cuvinte posibilitatea de a crea indivizi sau de a-i regenera prin intermediul tehnologiilor genetice. Totul în contextul unei reglementări internaționale radicale, dar ambigue, și al unei dezbateri etice aprinse.

Cartea are trei părți, dintre care primele două se ocupă de problemele teoretice și legale, din perspectiva argumentelor etice. A treia parte e o critică dură (și inovatoare) la adresa încercării românești de a legitima aceste opțiuni morale. Asumpția implicită a întregii cărți stă în faptul că statul sau organismele internaționale (cum ar fi Consiliul Europei) nu sînt legitimate să creeze politici coercitive, care limitează libertatea individuală, în probleme care țin de morala privată. Iar decizia de a avea un copil „prelucrat” genetic sau de a apela la o mamă-purtătoare în cazurile dificile nu țin de o decizie politică și, după cum reușește să demonstreze autoarea, nici măcar nu poate implica valori cu pretenții de universalitate (cum ar fi „demitateea umană”).

Politica moralității

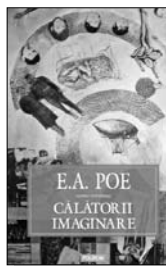
Cele două texte de fundal ale cărții, care constituie obiectul criticii la nivelul

politic, sînt Convenția de bioetică a Consiliului Europei (din 1997) și Protocolul său adițional privind clonarea (din 1998) la care România e parte (dar care nu au fost semnate de toate statele europene). În același timp, autoarea prezintă pozițiile etice în dezbateri pro sau contra ingineriei genetice. În prima parte a cărții se face cîteva distincții importante. Prima dintre ele desparte ingineria genetică de eugenie. Chiar dacă „ingineria genetică împărtășește trăsături relevante cu eugenia” (p. 26), de aici nu putem infera imoralitatea ei. Pentru că ingineria genetică vine în sprijinul unei libertăți moderne, specifică societăților democratice (după cum argumenta Ronald Dworkin, un filosof american liberal, citat adesea în carte): autonomia procreativă. Autenticitatea unei democrații stă în recunoașterea acestei libertăți de a alege, de a controla rolul în procreare, pentru fiecare femeie, și imixtiunea statului în aceste decizii nu poate fi decît nefastă. Dacă eugenia era interdicția de a te reproduce, ingineria genetică e motivată tocmai de acest drept la reproducere. O altă distincție pe care o face autoarea e cea între legalitate și moralitate. Nu orice lucru genetic moral (dacă trăim într-o societate plurală) implică interzicerea sa legală. Probabil cea mai mare opoziție la ingineria genetică vine tocmai dinspre cei cu dizabilități, în virtutea unui drept la diferență pe care și-l proclamă. Cum în timp ingineria genetică ar putea reduce și elimina posibilitatea dizabilității, acești minoritari se simt amenințați în existența lor viitoare și în ceea ce-i face diferiți. Ei vor „pierde sprijinul” acordat de societate. Autoarea respinge, pe rînd, toate „argumentele dizabilității” împotriva ingineriei umane, ajungînd la concluzia că aceste categorii nu vor fi discriminate de legalizarea ingineriei genetice umane, ci,

dimpotrivă, prin rezistența lor la această formă de ameliorare a suferinței pot discrimina generațiile viitoare.

După ce a stabilit cu claritate obiectul de studiu, domeniul (bioetica) și metodologia, autoarea trece la o critică frontală a documentelor europene, în partea a doua a cărții. În primul rînd, o politică a moralității (politicile care se referă la principiile fundamentale, cum ar fi valoarea vieții; politicile privind eutanasia, avortul, pedepsa capitală etc.) nu e întotdeauna una fericită: de cele mai multe ori deciziile se iau în raport cu majoritatea. Ceea ce blochează accesul spre tehnologii altor persoane care nu sînt de acord cu politica majorității. Clonarea este privită ca o amenințare la adresa identității și demnității umane. Așa cum argumentează Daniela Cutaș, ambii termeni nu au înțeles unic și universal, iar apelul la ei (fără a le defini intensiunea și extensiunea) provoacă rezultate neașteptate. Astfel, ei pot fi utilizați și pro și contra clonării, deci sînt termeni problematici. Textul Convenției de bioetică (și al Protocolului) transformă demnitatea umană în constrîngere, fiind în conflict cu autonomia individuală. Panica morală legată de ingineria genetică (ce acoperă un cîmp larg de aplicații, de la clonare la terapia genetică) se repetă, așa cum s-a întîmplat și în cazul discuției despre avort sau despre tehnologiile reproducerii asistate. Autoarea propune o ieșire din impas: să nu mai privim familia în sensul tradițional (pentru că lumea nu mai este la fel), să fixăm ca fundament moral autonomia și să depășim determinismul genetic. Demnitatea s-a devinut din constrîngere capacitate, iar conflictul dintre natură și știință s-a nu se mai ducă pe plan moral, pentru că noi nu sîntem identici cu zestrea noastră genetică. Coerența este urmărîtă

SEMNAL

E.A. Poe, *Călătorii imaginare*, traducere din limba engleză, note și comentarii de Liviu Cotrău, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 328 de pagini, 39,50 lei

Acest al treilea volum al operelor lui Poe reuneste, sub titlul comun de *Călătorii imaginare*, romanele *Povestea lui Arthur Gordon Pym* și, tradus pentru prima dată în limba română, *Jurnalul lui Julius Rodman* (1840), rămas neterminat.

Povestea lui Arthur Gordon Pym este mai mult decît o tipică istorisire inițiată americană, căci, dincolo de violența și de misterul său, problematizează însuși actul scrierii și reprezentării adevărului în pagină. Printre multiplele farse pe care le înscenează, Poe se desemnează ca scrib din umbră al aventurilor personajului său, împletind cu ingeniozitate faptele istorice și ficțiunea. Și *Jurnalul lui Julius Rodman* este scris în același spirit ludic, pretinzînd că măntășează o expediție din 1792 – nici mai mult, nici mai puțin decît prima traversare a Munților Stîncioși de către albi.

„S-ar părea că Poe vrea să uzurpe rolul profesorilor și să-și aducă monopolul explicației raționale. Astfel, peisajele servind ca fundal febrilelor lui compoziții capătă palaoarea unor fantome. Poe, care arareori pare să fi împărțit pasiunile altor oameni, schitează arbori și nori care sînt adoma arborilor și norilor dintr-un vis sau, și mai bine, care se aseamănă cu personajele lui straniu, la fel de adînc pătrunse de un tremur supranatural și convulsiv.” (Charles Baudelaire)

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL
DE CULTURĂ SE
AUDE LA

în fiecare
vineri,
de la 21.10

Cu George Onofrei
și Anca Baraboi

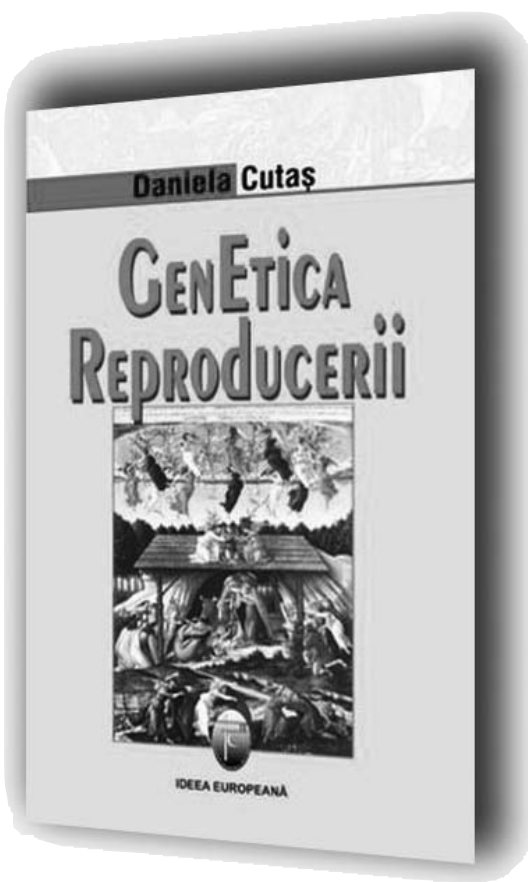
În acest demers: cît timp sistemul de reguli legate de ingineria genetică este unul haotic, limitativ și slab fundamentat, de ce nu am alege un alt fundament (autonomia) și am privi, măcar ca drept negativ, accesul la tehnologiile genetice? Sau, cum scrie și autoarea: „cum putem justifica practica de a obliga pe unii membri ai societății să trăiască în conformitate cu standardele de confort emoțional ale celorlalți?” (p. 139). În acest moment, în numele unei demnități umane nedefinite, majoritatea obligă minoritățile să utilizeze aceleași standarde morale.

Cazul românesc

În România s-a propus de mai multe ori un act care să legezeze (și să blocheze) accesul la tehnologiile ingineriei genetice. Proiectul de lege a fost respins de două ori de președinte și declarat neconstituțional de Curtea Constituțională. Problema a explodat (mediatic) odată cu cazul Adrianei Iliescu, cea mai bătrînă mamă din lume (la acel moment). Spectacolul de prost-gust (și nedemocratic) făcut atunci de presă și politicieni (în numele a ce?) a demonstrat gradul de inautenticitate al democrației românești. S-a încercat negarea libertății de reproducere și s-a observat perspectiva negativă asupra infertilității (care e văzută ca un stigmat, aplicat desigur doar femeilor) la mulți formatori de opinie sau politicieni. Autoarea propune cîteva întrebări care ar trebui să stea fundament pentru orice agendă formală politică în acest caz: poate statul decide soarta ovulelor unei femei? Poate un medic să decidă care motivație de a deveni părinte este bună? Putem bloca accesul la tehnologiile reproducerii pentru homosexuali sau bătrîni? Argumentul familiei tradiționale e slab, el trebuie înlocuit cu argumentul calității vieții: dacă un copil va avea o viață frumoasă cu părinți bătrîni și homosexuali, poate cineva decide că acel cuplu (care nici măcar nu e recunoscut ca un cuplu de legea românească) să nu aibă copii?

Concluzia autoarei e tristă: statul și reglementările europene nu ne permit autonomia procreativă. Nu putem elimina din zestrea genetică a copilului dizabilitățile care ne-au răvășit familia, nu putem alege sexul copilului și, în general, nu putem să ne exercităm grija față de generațiile viitoare, dacă am dori acest lucru.

Daniela Cutaș a scris o carte de filosofie aplicată (morală și politică) absolut necesară astăzi, cînd indivizii, cu drepturile lor, sînt încă supuși deciziilor

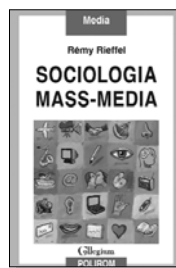

unilaterale ale majorității. Abordînd problema din toate unghiurile morale posibile (deontologism, utilitarism, etica grijii, minimalism etic etc.), cu un aparat critic de înviciat, coerentă și lucidă, Daniela Cutaș a impus, în România, un alt nivel al dezbaterii în problema ingineriei și tehnologiilor genetice.

Sper că într-o zi acest document va deveni fundamental unei politici publice liberale.

Daniela Cutaș, Genetica Reproducerii. Politici ale moralității și moralitatea politicilor, Editura Ideea Europeană, 2007, 26,16 lei

Daniela Cutaș este doctor în științe politice din 2006 și absolventă a masterului de Etică și dreptul îngrijirii medicale de la Universitatea din Manchester. A colaborat cu bioeticieni de renume (John Harris), a publicat în reviste academice de specialitate din Europa („Journal of Medical Ethics”, „Medical Law Review”, „Bioethics”) și în volume colective (*Un homme nouveau par le clonage reproductif*, 2005 sau *Principles of Health Care Ethics*, 2007). A participat, alături de Mihaela Miroiu și Liviu Andreescu, la redactarea *Codului etic pentru universități*.

Remy Rieffel, *Sociologia mass-media*, traducere de Ileana Busuioc, colecția „Collegium. Media”, Editura Polirom, 248 de pagini, 24.95 lei

Sinteză a cunoștințelor din domeniu, lucrarea abordează rolul mass-media în societățile democratice, precum și relația dintre producătorii și receptorii mesajului mediatic. Subiect deosebit de sensibil, care suscită aprecieri contrare, influența mijloacelor de comunicare în masă asupra opiniei publice, vieții politice sau culturale este analizată în mod obiectiv, pe baza studiilor și anchetelor de teren. Volumul se adresează specialiștilor în domeniile jurnalismului și sociologiei și studenților de la facultățile de profil, dar și tuturor celor interesați de fenomenul complex numit mass-media.

Remy Rieffel (n. 1954), doctor în sociologie, este profesor la Universitatea Paris II, unde susține un curs de sociologia mass-media, și la Institutul Francez de Presă (IFP), al cărui director a fost între 1994 și 1999. Dintre lucrările publicate, menționăm: *L'élite des journalistes* (PUF, 1984), *Les intellectuels sous la Ve République* (Hachette, 1995), *Les médias et leur public en France et en Allemagne/Die Medien und ihr Publikum in Frankreich und in Deutschland* (coautor, editie bilingvă, Pantheon-Assas, 2003), *Le journaliste, l'avocat et le juge: les coulisses d'une relation ambiguë* (coautor, L'Harmattan, 2003), *Que sont les médias? Pratiques, identités, influences* (Gallimard, 2005).

**Radio Romania Muzical
în direct de la Sala Radio
30 martie 2008, ora 18**

**Concert extraordinar:
legendarul
PETER HERBOLZHEIMER**

la pupitrul Big Band-ului Radio
Invitat Alexandru Simu (Olanda)
Cu participarea Classic String Orchestra
Prezintă Anca Romeci

Suplimentul
CULTURĂ
CULTURAL
SAPTESERI
arhitectura
RÖMPRES PORT.ro

97,6 și 104,8 FM
on line muzical.srr.ro
satelit

Radio România Muzical
Clasic, Jazz & more

TEATRUL ODEON

Camera de
HOTEL
trilogie

de Barry Gifford

Dorina Lazăr
Liana Mărgineanu
Antoaneta Zaharia
Paula Niculiță
Mircea Constantinescu
Mugur Arvunescu
Pavel Barțoș
și
Marcel Iureș

regia:
Alexandru Dabija
scenografia:
Alexandru Dabija & Laura Paraschiv

Premiera: 15 și 16 martie, ora 19.00

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

Fantoma e în mine

Istoria de „groază și mister” e cunoscută din romanul lui Gaston Leroux. Sau din filmul lui Joel Schumacher. Sau dintr-al lui Artur Lubin. Sau din varianta lui Rupert Julien (1929). Sau, mai sigur, din iubita variantă a lui Dario Argento. Coloana sonoră a spectacolului pus în scenă, la Opera Regala din Londra, s-a vîndut în milioane de exemplare. Compozitorul nu necesită prezentare. Soprana...

Datorită unui amic (danke, Valii!), m-am îndrăgostit de fantasma lui Sarah Brightman. Mi-a fermecat unele înserări (și-o noapte rece de toamnă) cu vocea & prezența *nălucitoare* pe ecranul televizorului. La sfîrșitul lui ianuarie, amicul a participat la concertul de gală din Viena.

Alături de CD-ul *Symphony*, a adus și *Diva*, dvd-ul cu toate videoclipurile. Nu văzusem pe cel care însoțește aria *Phantom of the Opera*, regizat de Kurt Russell. Maestrul nu dezamăgește: decoruri fastuoase, culori luxuriante, montaj grandios. Melodia e năucitoare, explozivă, extenuantă. Pare inutilă exclamația: superbissim! Genul muzical asumat de Andrew Lloyd Webber nimereste sensibilitatea contemporană exact acolo unde trebuie. Îmbinarea perfectă a ritmului rock cu vocile operi clasice s-a tradus într-un succes aproape monstruos. Cîneva obiecta că Lloyd Webber aplică o rețetă; puritanii fiecărui gen ar zice că le amestecă impardonabil; esteții că face hybrid. Succesul de public nu-i criteriu valoric, deși oamenii din showbiz par să-l situeze pe primul loc. Eu, să-l socotesc altceva decît „indicator de producție”, ar trebui să-mi pun ochelari de „critic” și, făcînd pe deșteptul, să analizez... Aiurea!

Bine mi-ar sta mie în țoale de snob, grăseind pe la serate pretențioase!

Back to work! Opera lui Lloyd Webber excelează, ca și altele scrise de acest compozitor plin de har, în arii fermecătoare. Mi-amințesc, din filmul *Amadeus*, disperaarea lui Salieri că oprile sale căzuseră în uitare, în timp ce ale lui Mozart străluceau pînă și pe fețele ascultătorilor. Ce anume face ca un artist să aibă priză la public, imediat și peste veacuri, nu știu. Nu geniul, nici norocul, nici măcar pactul cu diavolul, ca-n literatura romantică și-n mitologia rock (unde se credea, bunăoară, că Led Zeppelin sau

Rolling Stones au făcut așa ceva, de-aia băteau toate recordurile de audiență). Dar ce contează pentru spectator!? O operă place. La ce-ar trebui umblat după secrete, după ascunzîșuri, după aranjamente ce n-au importanță decît pentru meseriașii angajați în producția spectacolului? Păi, un răspuns ar fi că împinge la asemenea iscodiri firea omenească, dornică – între altele – să cunoască „secrete”, să le pipăie, să exulte... Și de-aici o întreagă industrie a secretelor, a descoperirilor epocale, a masoneriei, a ocultismelor de mîna stîngă, dreaptă, yoga, tantra etc.

Videoclipurile lui Sarah Brightman mi-au deschis pofta să reascult muzică de operă. N-o fac des. O noapte întregă am schimbat discuri ce zăceau prăfuite în colțuri de bibliotecă. Și cu cît ascultam mai mult, cu atît mai mult coboram pe-o scară imaginară către zonele întunecate, sublinare, chiar tenebroase ale conștiinței mele. A fost noaptea unei revelații dureroase, un fel de ogîndire în apele a două suprafețe argintate, cu proprietăți total opuse. Puritatea vocilor mă împingea, paradoxal, spre fapte nebulose. O sticlă de JD mi-a deznăscut cu greu impulsurile. Evit să scriu aici proză fantastă. Printr-un proces psihic banal, într-o fugă de idei lucide, am înțeles de ce sopranele & tenorii sînt ființe atît de iubite. Nu de un public standard, ci de oameni supracultivați sau de bogătași excentrici care par să-și satisfacă niște capricii. Or, capriciile nu înseamnă număidecît fleacuri sau mofturi. De multe ori ele configurează „secretul” existenței mundane, rațiunea care ne ține vie pînă cînd Cel-de-Sus hotărăște că am hălăduit destul...

Nu spun vreo nouitate: fantoma (năluca!) e în mîntea fiecăruia...

Sergiu Celibidache și Dina Avrech

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga

Despre peripețiile lui Sergiu Celibidache în Israel, una din țările în care a dirijat cel mai des ca invitat în anii '50-'70 ai secolului trecut, se știa pînă acum mai ales din memoriile violonistei Ida Haendel și din mărturiile directe ale dirijorului. Un bun prieten mi-a semnalat cu cîtva timp în urmă scoaterea la licitație, pe *ebay.com*,

a două scrisori inedite, cu alte informații, de natură cel puțin să intrige. Pe urmele lor, grație doamnei Ruth Guttman Ben Zvi, critic muzical, originară din România, am descoperit-o pe Dina Avrech, o personalitate fascinantă, o pianistă excepțională, din păcate, astăzi, practic necunoscută în afara Israelului, și apropiată de Sergiu Celibidache.

La începutul anului 1962, aflat la Tel Aviv pentru mai multe concerte, Sergiu Celibidache îi trimitea o scrisoare directorului administrativ al cotidianului „Haaretz”, G. Schocken, la 28 ianuarie, cu următorul conținut: „Stimate Domn, Mi-au fost aduse la cunoștință, declarațiile ce mi-au fost atribuite în articolul lui Nathan Dunevitch, apărute în ziarul dumneavoastră la 25 ianuarie și protestez în modul cel mai vehement împotriva minciunilor deliberate, pe tema «ultimatumului» meu, dat Filarmonicii Israeliene, în legătură cu apariția ca solistă în concert a pianistei Dina Avrech. Nu voi putea înțelege niciodată cum astfel de acuzații pot fi publicate de un redactor al unui mare cotidian național, serios, care intenționează să-și slujească publicul într-un mod demn de încredere și cinstit“.

La 2 februarie, Celibidache revenea, adresîndu-i directorului cotidianului israelian, practic, o somație: „Spre marea mea surpriză, aflu că scrisoarea mea datată 28 ianuarie 1962 nu a fost încă publicată în ziarul dumneavoastră. Dacă nu mi se dă satisfacție, voi fi obligat să iau în considerare întreprinderea unor măsuri legale”. Ambele scrisori sînt dactilografiate și poartă semnătura în cernelă „Sergiu Celibidache, dirijor“.

Între timp, la 29 ianuarie, Celibidache a dirijat în sala Frederic R. Mann, din Tel Aviv, un concert în abonament al Filarmonicii israeliene, avînd-o ca solistă pe Dina Avrech. Ea a interpretat *Concertul de pian în la maj.* de Schumann, într-un concert mult elogiat. Concertul a fost repetat în mod excepțional la 14 februarie, în onoarea reuniunii organizației Hadassah-WIZO din Canada. Dar, după toate aparențele, calomnia, invidiile aflate la originea declarației atribuite lui Celibidache nu au rămas fără efect. Iar pianista Dina Avrech îmi scria recent că scrisoarea din 1962 i-a rămas în memorie, „în mod dureros, un incident ce mi-a cauzat prejudicii imense carierei de pianist concertant. Cu toate acestea, protestul lui Celibidache a fost în sine un gest nobil pe care l-am

apreciat pe măsură“.

În 1962, cariera pianistei era la apogeu. În chiar ziarul „Haaretz”, Alexander Uriah Boskowitz (Boskovitch), compozitorul născut la Cluj, nota: „Pianista Dina Avrech a cîntat cu Filarmonica Israeliană, sub bagheta lui Sergiu Celibidache, cu un înalt grad de cultură, dinamici bogate, un sunet melodos și o adevărată pasiune poetică...” Dirijorul Paul Kletzky confirma spusele sale: „Dina Avrech este o pianistă remarcabilă și o muziciană cu un talent adevărat, cu o înaltă cultură și inteligență”. Sergiu Celibidache însuși era citat de un prospect publicitar cu afirmația: „printre pianistii din noua generație, o consider pe domnișoara Avrech cea mai bună, cea mai universal dotată și unul dintre puținii artiști tineri de încredere care pot salva și continua tradiția glorioasă a instrumentului ei”. Cum se știe, Sergiu Celibidache nu era excesiv de darnic cu elogiile la adresa artiștilor...

Dina Avrech și Celibidache se cunoșteau deja de cîtiva ani buni, din epoca primelor concerte ale dirijorului în Israel și se împrieteniseră. Familia ei venise în Israel în epoca primilor coloniști, cea în care, la sfîrșitul secolului al XIX-lea, cîntărilor sionist Moses Gaster organizase și primele emigrări din România. În 1954, Sergiu Celibidache, își amintea nu de mult Dina Avrech într-un interviu difuzat la Europa Liberă, „a fost foarte entuziasmat, curios, să întîlnească o *sabra* (o persoană născută în Israel), să întîlnească familia mea și a fost foarte plăcut... Am o foarte frumoasă fotografie cu el. Iar apoi am cîntat din nou cu el, concertul de Schumann... Istoria cu Celibidache este adevărată și mă gîndesc uneori la el“.

Mai mult însă despre istoria prieteniei lor și a începuturilor carierei ei, povestite de pianista Dina Avrech, în scrisoarea următoare...

Tonitza, 55 de desene inedite

Cincizeci și cinci de desene inedite ale pictorului Nicolae Tonitza sînt expuse public în premieră națională, la Palatul Brukenthal din Sibiu. Expoziția *Nicolae Tonitza. Desene a fost vernisată pe 21 martie, la Cabinetul de Stampe al Muzeului Național Brukenthal.*

Veronica D. Niculescu

Reprezentînd în mare parte portrete de copii, realizate în 1936 la Balcic, desenele au fost donate muzeului sibian de o elevă a lui Tonitza, Eugenia Iftodi. „Prin ele este expus și un dublu autoportret al maestrului, unul dintre ultimele autoportrete, deoarece după anul 1936 Tonitza s-a îmbolnăvit și nu a mai pictat pînă la moartea sa, în 1940”, explică Raluca Teodorescu, reprezentantă a muzeului.

Eugenia Iftodi a păstrat desenele în colecția sa particulară, iar spre finalul vieții a decis să le doneze unor colecții publice din România, pentru a putea fi admirate de publicul larg.

Necunoscute timp de 70 de ani

„Între anii 1933 și 1936, Nicolae Tonitza a lucrat la Balcic. Desenele, semnate și datate de pictor, sînt realizate în 1936 și reprezintă în principal portrete de copii”, spune Maria Ordean, directoarea Galeriei de Artă a Muzeului Brukenthal și organizatoare a expoziției.

Desenele expuse pentru prima oară acum reprezintă donația pictoriței Eugenia Iftodi (1915 – 2004). „Din mărtașia Eugeniei Iftodi, știm că pictorul i-a dat aceste desene eleviei sale în 1937, în scopul de a studia. Tonitza avea mai multe etape de creație. Ceea ce vedem noi în

expoziție reprezintă una dintre primele etape, sînt niște «note sumare» pe hîrtie tip pergament, lucrate în mare viteză, cu un bețșor sau penel și tuș. Dîndu-i-le Eugeniei Iftodi, i-a cerut să le compună, o metodă pe care pictorul o predă la Iași», povestește Maria Ordean.

Eleva lui Tonitza a făcut, timp de un an, acele compuneri și, împreună cu desenele care i-au fost sursă de inspirație, le-a prezentat maestrului în 1938. Maestrul însă a refuzat să le ia înapoi, spun muzeograful din Sibiu.

„Ține-le, în viață îți vor prinde bine”, i-ar fi zis pictorul eleviei sale, care a păstrat atît desenele, cit și culorile și paleta pe care le primise de la Nicolae Tonitza. „Le-a păstrat pînă spre finalul vieții, cînd a hotărît să le doneze unor colecții publice. De aceea, desenele acestea au fost necunoscute.” Între desene se află și un autoportret dublu al lui Tonitza, singurul desen din toate cele 55 care a mai fost prezentat o singură dată în România, în 1986.

Expuse temporar

La vernisaj, Maria Ordean, directoarea Galeriei de Artă a Muzeului Brukenthal, a spus că la Cabinetul de Stampe se dorește alternarea capodoperelor de artă europene cu cele românești. Expoziția *Nicolae Tonitza. Desene* va fi deschisă pînă pe 21 mai.

Directorul general al muzeului, Sabin Luca, a explicat de ce expunerea celor 55 de desene este una temporară: este vorba despre piese fragile, degradabile. Lucrările se află în vitrine izolate, iluminate modern, iar încăperea respectă strict anumiți factori de temperatură și umiditate.

BRUKENTHAL – 250.000 DE VIZITATORI

Aproape 250.000 de vizitatori a avut Muzeul Național Brukenthal în 2007, cînd Sibiu a fost Capitală Culturală Europeană. Cifra oficială a fost făcută publică săptămîna trecută. Cel mai mare număr de vizitatori i-a atras, desigur, Palatul Brukenthal, cu colecția de capodopere ale picturii universale: 176.000 de bilete vîndute de-a lungul anului.

Deși închis o bună parte din an, din cauza lucrărilor de modernizare, Muzeul de Istorie a adunat și el

32.000 de vizitatori, iar Galeria de Artă Contemporană a atras aproape 15.000 de vizitatori.

Programele începute în 2007 vor continua în acest an, spune directorul Muzeului Brukenthal, Sabin Luca: „Palatul este în plină revigorare. La 1 decembrie, doresc să inaugurăm noua galerie de artă europeană”. De asemenea, continuă reamenajarea spațiilor expoziționale. „Visul meu este să stea omul opt ore în palat”, spune Sabin Luca.

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

BOBO

Proba

N-am nimic de zis. Astăzi chiar n-am nimic să vă spun. Degeaba vă așteptați la cine știe ce destăinuire din partea mea. Azi sînt indispus și n-am chef să vă satisfac curiozitățile bolnave. M-am săturat! Mi-a ajuns pînă în gît. În fiecare zi, aceleași întrebări. Ce mai vreți să știți? N-am spus destul? Gata! Nu mai vorbesc. Puteți să mă băgați la carceră, n-aveți decît. E dreptul meu să tac. Dreptul meu constituțional. Așa mi-au zis. Am dreptul să nu spun nimic. Nimic! De ce vă uitați așa? De ce vă uitați așa?!? Credeți că mă intimidăți?... Nu! Nu mă puteți atinge cu nimic. Cunosc jocul, m-am prins de trucurile voastre psihologice. Nu-s prost, nu-s prost deloc. Trucuri ieftine, de bălci. Nu vreți să spuneți nimic? Tăcem așa, împreună? Ok... Pot să fumez?

(Voce în difuzor): Bineînțeles. Dorii cumva și o felație?

O să vă mai întreb și mîine. Poate vă răzgîndiți. Și poiimiine... Mă plictisesc... Bine, fie, vă spun ce vreți să auziți. N-am de gînd să stau aici pînă diseară. Vreau să fumez. Îmi cer scuze anticipat dacă o să mă repet. Deci mă numesc Degețel. Degețel e o poreclă. Cînd eram la grădiniță, chinuiam găini cărora le băgam sistematic degetul în orificiul cloacal. Niște copii m-au văzut făcînd asta. Copiii pot fi uneori foarte cruzi. Erau mai mari ca mine, nu puteam să-i bat, așa că

m-am răzburat tot pe găini. Una cite una, am tuns zero toate găinile din sat, smulgîndu-le penele. Una cite una. Mama era alcoolică și nu s-a supărat. Nici n-a știut c-am fost eu. Tata a murit a doua zi într-un accident, strivit de un stejar pe care cineva îl tăiasă greșit. Tăietorii de lemne pot fi uneori foarte beți. Copacii înseamnă viață. Tăierea lor e un lucru rău și trebuie pedepsită. Drujba ucide.

Atunci încă nu știam să țin în mină o drujbă. Așa că am continuat să exercez pe păsări. Păsările sînt foarte proaste. Aveam un curcan căruia i-am tăiat etichetele și i-am lăsat să țopăie în două bețe. N-a mai vrut să meargă. S-a așezat sub un gard și a murit acolo de foame. Apoi am scos ochii la vacă și i-am dus la școală la ora de biologie să le facem disecție. Apoi am dat foc vacii că se chinuia îngrozitor fără ochi. Ați văzut vreodată o vacă în flăcări alergînd pe cîmp? E superb, e o mi...

(Voce în difuzor): Stop! E suficient. Mulțumim, domnule Mihai. Vă anunțăm noi dacă ați luat rolul. Deocamdată vă rugăm să poftiți în camera de alături. Colegul nostru Matei vă va da un alt text. Am vrea să dați o probă și pentru rolul agentului, dacă n-aveți nimic împotriva. Vă lășăm să vă familiarizați cu textul și, cînd sînteți gata, îi spuneți lui Matei, ok? Mulțumesc. Următorul!

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Suplimentul se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214.111, fax: 0232/ 214.111

Colectul editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor șef: George Onofrei

Redactor șef adjunc: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Ruxandra Cesereanu, Emilia Chiscop, Madalina Cocea, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu, Constantin Vica.

Carte: Doris Mirosescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu.

Muzică: Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. **Teatru:** Mihaela Michaelov.

Arte vizuale: Matei Bejenaru, Marius Babias.

Carticatură: Lucian Amariu (Jup).

Grafică: Ion Barbu. **TV:** Alex Savitescu.

Ediția Națională: Elena Vlădăreanu, R. Chiruța, Veronica D. Niculescu.

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărui Agenție Rodipet din țară sau oricărui oficiu postal. Citiții din străinătate se pot abona la adresa: exp-ort@rodipet.ro.

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îl aparține autorului ». „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri NewsIn » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILIU

Böttiger, Karl August

Era vîrsta fericită a Weimarului, cînd cei aproape 7.000 de locuitori își numeau orașul „Atena de pe Iim“.

Goethe prelua conducerea Teatrului curții, iar Karl August Böttiger devenea, la propunerea lui Herder, director al gimnaziului Ernestine. Cine e Karl August Böttiger? Un domn interesant, care era, se pare, un foarte bun cunoscător al Antichității, un arheolog pasionat și un jurnalist afurisit. De fapt, unii ar băga mina în foc că e primul ziarist de scandal al Germaniei. Era amic și admirator al lui Goethe, dovadă că lui i-a citit scriitorul pentru prima dată *Hermann și Dorothea*. Însă amicitia are și ea limitele ei, cînd părerea asupra artei devin convingeri de viață și de moarte. În 1802, la premiera adaptării lui Schlegel după *Ion* de Euripide, Karl August a fost scandalizat de inexactitățile mitologice și de indecența relatării unui viol comis de Apollo și a scris o cronică distrugătoare. Goethe, profitînd de autoritatea sa, a interzis publicarea cronicii respective. Legenda spune că cei doi s-au întîlnit întîmplător pe un drum de țară, s-au cufit nițel (scuzați expresia) și toată povestea s-a lăsat cu nasul insingerat al lui Goethe. Oricum, Böttiger fusese dintotdeauna o gură spartă și un mare indiscret (tăia și spînzura personajele din lumea mondenă în multe ziare la care colabora), așa că nu mai miră pe nimeni că de-abia acum, după două secole, apar în variantă cît de cît completă amintirile lui din cei 13 ani petrecuți la Weimar. A notat evenimentele importante ale orașului, dar și toate nimicurile vieții cotidiane, discuțiile din timpul mesei (acasă la Herder), poante despre greii zilei și mici scandaluri care pe atunci păreau capitale. El îi dă de gol metehnele lui Goethe sau răutățile unui rival, Wieland, care spusese odată că „Goethe ar trebui s-o ia cu el în Italia, în loc de servitor, pe Vulpia florăreasa pe care scriitorul a luat-o de nevastă a doua zi după ce ea i-a salvat viața, apărîndu-l de soldații francezi care intraseră în casă, ca să aibă și italianii în sfîrșit ce vedea: o scroafă cu colier de perle“. Oricît de nesuferit ar fi fost Böttiger, pun pariu că v-ar fi plăcut să stați cu el de vorbă la o halbă mare de bere nemțască, pufnind a lehamite la numele vreunei cucoane și făcînd din ochi cu subînteles la auzul unei anecdotă cu Goethe. Cu toții sîntem niște *Kaffeeklatschtante* (Mătuși-bîrfitoare-la-o-cafea). Sau mă înșel?

ISSN 1584-8272

9 771584 827000 172

Odiseea lui Anthony Minghella

„She's the place I'm heading“/„Ea e locul spre care mă îndrept“, spunea Inman (Jude Law) despre Ada (Nicole Kidman) în *Cold Mountain*, continuînd, „I hardly know her.“/„Abia o cunosc“. Nu știu spre ce se îndreaptă Anthony Minghella acum dar, uitîndu-ne la filmele sale, vedem că toți ne îndreptăm, cu viteze diferite, spre moartea pe care abia o cunoaștem. În filmele, din păcate, puține pe care le-a făcut, cineastul britanic a pus dragostea și moartea pe poziții foarte apropiate.

În filmul său de debut, *Truly, Madly, Deeply* (1991), un bărbat și o femeie care se iubesc foarte mult sînt despărțiți de moarte, dar bărbatul revine ca a-pariție. În *Cold Mountain* (2003), personajul interpretat de Jude Law e salvat și dezertează din mașina de tocat a războiului de imaginea unei femei pe care abia o cunoaște. Se reîntoarce la ea după un drum plin de primejdii doar ca să moară. În *Talentatul domn Ripley* (1996), personajul lui Matt Damon își ucide i-dolul, pe Dickie Greenleaf, executînd ceea ce părea singura modalitate de a-l asimila – ucigîndu-l și preluîndu-i identitatea.

În *Pacientul englez* (1996), iubirea contelui de Almasy (Ralph Fiennes) pentru Katherine Clifton (Kristin Scott-Thomson) e att de puternică încît deside granițele și regulile războiului care împarte oamenii în aliați și dușmani, dar pasiunea adulterină îi arde și îi distruge pe cei doi parteneri. În schimb, iubirea generală a Hannei vindecă și face să crească zarzavaturile peste peisajele mîncate de moarte și suferință.

Filmele lui Minghella erau turnate pe o rețetă care le așeza în straturi

Cînd cineva care e dotat cu o anume sensibilitate, artist sau nu, moare înainte de vreme, îmi imaginez că e posibil ca prin nu știu ce mecanisme să primească niște semnale și să-și dea seama din vreme că o să plece. Și, chiar dacă nu sînt conștientizăz acest sfîrșit prematur, să-l exprime irațional în lucrurile pe

care le face. N-am de unde să știu ce semnala prima Anthony Minghella, dar știu că filmele sale erau turnate pe o rețetă care le așeza în straturi, ca cepele. Pe deasupra, putea fi un thriller sau un film de dragoste, dar, pe măsură ce coborai, ajungeai în zone mult mai grave. Ce e păcatul? Ce e ispășirea? Ce e dragostea? E un păcat să iubești? Cum ispășești iubind? Ce rol are dragostea în ecuația greșelilor pentru care plătim? E moartea doar o graniță permeabilă sau o linie

de finiș la care ajungem curați, după ce am suportat toate „regularizările“ necesare? Ca o ironie, Anthony Minghella a jucat în *Atonement*, filmul unei ispășiri, avea rolul mic al jurnalistului TV care o intervieuează pe Vanessa Redgrave.

Cînd a fost lansat *Cold Mountain* în România și Anthony Minghella a venit în țară, m-am înscris și eu la un interviu pentru „România liberă“. Fată de artiștii noștri care ori fac figuri, ori spun două vorbe, trei prostii, el nu a fost doar

FILM

Iulia BLAGA

foarte amabil și receptiv, ci a spus și lucruri cu miez. Dincolo de generozitatea față de celălalt, cred că cel mai mult m-a impresionat la el un foarte mare grad de atenție și o permeabilitate la ce se întîmpla în jurul lui. De pildă, mi-a spus că, la conferința de presă, o femeie a făcut un gest care l-a fascinat și că acel gest o să rămînă cu el toată ziua. Ce se întîmplase? Viorica Bucur, aflată în picioare, în fața unei gramezi de jurnaliști care nu mai apucaseră locuri pe scaune, a pus la un moment dat o întrebare, după care a dispărut. A plecat. Cînd Minghella a început să-i răspundă, n-a mai văzut-o. Chestia asta l-a amuzat. I s-a părut foarte tare.

Dialog la firul străzii

– Domnu' polițai, da' ce vină am eu că a sărit roata la căruța chiar pe linia de tramvai?

– Cum ce vină ai? Ți-ai verificat roțile cînd ai plecat de-acasă?

– Da' eu credeți că mai am timp să mă uit la roți? Alaltăieri, am fost și-am cumpărat o căruța de lemne, că muream de frig cu copiii în casă. Nu vedeți că nu mai vine primăvara? S-a mai stricat și soba, fum de nu se vede om cu om, au bieții copii funingine și-n cur. În pădure, noroi, drum greu, am muncit calu' de-am crezut că

moare pin-acasă. Ieri, mi s-a-mbolnăvit nevasta. Am dus-o la spital, vino 'napoi, spală copiii' – c-aveau și-n cur funingine, v-am spus –, dă-le de mîncare, culcă-i... Cînd naiba să mă mai uit la roți?! Acu' mă duceam la spital să-mi iau nevasta, c-acolo-i și mai frig ca acasă. Roata a sărit cînd să-ntorc căruța, că era veche. Da' e vina mea că s-a blocat chiar pe linia de tramvai? Ți-ai curat ghinion, că nu'șce am de vreun an de zile, parcă m-a uitat Dumnezeu.

– Nu mă interesează ghinionul tău. Tu ai auzit

că n-ai voie cu căruța prin oraș?

– Da' ce să fac, domnu', dacă stau la casă în oraș. Să omor calu'?

– Nu mă interesează calul tău. Zi mersi că nu l-a călcat tramvaiul. Dar, ia să văd, stopuri reflectorizante ai?

– Aveam, să mor eu dacă n-aveam, da' s-au spart cînd a sărit roata de la căruța.

– Lampion de semnalizare ai? – Lampion?! – Lampion de semnalizare, nici nu știu ce-îl ala lampion de semnalizare?!

– Știu, da' așa ceva nu prea am.

– Cum adică nu prea?! –

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

Ai sau n-ai? Asta-i întrebarea.

– Aveam, domnu', zău c-aveam, da' l-am împrumutat la un vecin să scoată niște vin din beci, că nu și-a tras încă lumină acolo. Are beciul adînc, frumos așa, cu multe scări.

S-a-mpiedicat, s-a dus de-a berbeleacu' peste scări și mi-a spart bunătațe de lampion. Ce vină am eu că nu și-a tras vecinul lumină în beci, a căzut de-a berbeleacu' și mi-a spart lampionu'? N-am nici o

vină. Eu sînt om de treabă, i-l-am împrumutat. Acu' ce să fac? Să-i iau gitu' pentru un lampion? Da' parcă are el vreo vină? Și el e om de treabă, da' se mai împiedică omu'.

– Uite ce e, nene, eu n-am nimic cu matală, cu roata matală, cu calul, cu lampionul și, în genere, cu vecinul care a căzut în beci. Eu știu că statul mă plătește să respect legea. Deci trebuie să-ți dau o amendă ca să-ți fie învățătură de minte!